

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers.	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel.	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.80

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — De Ombilin-Kolen. — Pro en Contra Britsch-Indië, in zake het Inlandsch onderwijs in Ned. Oost-Indië. — Perskroniek. — Uit de O I Mail Passar malam te Fort de Kock. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën Ingezonden. — Boekbespreking. — Inhoud van Tijdschriften. — Feuilleton. —

Mededeelingen.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Als een heuchelijk, tevens zeer navolgenswaardig feit kunnen wij mededeelen, dat een der leden, die ongenoemd wenschte te blijven, ons verraste door in stede van zijn gewone jaarlijkse contributie f 25 in de kas der Vereeniging te storten, ten bewijze van zijne groote ingenomenheid met ons werken en streven. Wanneer meerdere leden, hiertoe in staat zijnde, van hunne belangstelling ook op dergelijke wijze getuigen, dan zou het hoofdbestuur zijn wicken wat ruimer kunnen uitslaan ten bate van Oost- en West-Indië.

De Ombilin-Kolen.

In een opstel over de Staatsbedrijven in Indië, opgenomen in „Onze Eeuw“, betoogt Dr. E. B. Kielstra de wenschelijkheid om de tegenwoordige organisatie der Gouvernements-bedrijven o.a. in dien zin te veranderen, dat aan het hoofd daarvan een man geplaatst wordt aan wien, onder toezicht van een college van commissarissen, alle macht in handen wordt gegeven; een man dus die, wat zijn werkkring betreft, geheel los is van bestuurs-, departementale- en regeringsbemoedien. En, wanneer tegen een Staatsexploitatie op zoodanige wijze bedenking mocht bestaan, deze aan particuliere maatschappijen over te dragen op voorwaarden, dat de Staat een minimum rente van het benodigde kapitaal waarborgt, maar daarentegen het leeuwenandeel, b.v. $\frac{3}{4}$ of $\frac{7}{8}$ der winst voor zich bedingt.

De kwestie van het leeuwenandeel daargelaten, welke wel immer op loven en bieden zal neerkomen, valt de practische waarde van het aangegeven denkbeeld niet te miskennen.

Doch waarom de particuliere tusschenkomst ingeroepen alléén dan, wanneer op de aangegeven wijze bedenking mocht bestaan tegen Staatsexploitatie? Er kunnen immers nog wel andere redenen wezen om aan particuliere tusschenkomst de voorkeur te geven boven Staatsexploitatie. Zoo b.v. bij de Ombilin-Kolen.

Bekend is dat de ontginning en de afvoer dezer kolen over Solok en Padang Pandjang naar Padang en de Emmahaven niet die winstopleveren, waarop men aanvankelijk meende te mogen rekenen.

Ook is bekend dat sommige deskundigen van oordeel zijn in den bestaanden toestand verbetering te kunnen aanbrengen, door den aanleg van een spoorweg van Moeara Kalaban naar Pakan Baroe, aan de Siak rivier, en van een andere van Solok over den Soebangpas naar Padang.

Verder weet men dat andere deskundigen anders over deze zaak denken, en de meening zijn toegedaan dat, bij den tegenwoordigen en in de toekomst te verwachten stand van kolonprijzen in het verre Oosten, er geen aanleiding schijnt maatregelen te beramen voor de uitbreiding der exploitatie en tot vermeerdering van den afzet, welke nevens een voordeliger kolenhandel, te verkrijgen door een goedkoop transport, worden tegemoet gezien door de eerstgenoemde deskundigen, ingeval besloten wordt tot den voorgestelden spoorwegaanleg.

Eindelijk zal men zich herinneren, dat de Minister van Koloniën, tijdens de debatten over deze steenkolenexploitatie gevoerd, bij de behandeling der Indische begrooting voor 1906, zich nog niet wenschte uit te laten, daar ten deze voorstellen van den Gouverneur-Generaal te wachten waren, die hij nader wilde overwegen, alvorens zijn oordeel definitief te vestigen.

Aangezien sedert van die zijde niets meer over de onderwerpelijke zaak vernomen werd, mag verwacht worden, dat zij bij de behandeling der Indische begrooting voor 1907 wel weer ter sprake zal komen. En dan is te hopen dat voor goed worde uitgemaakt:

a. of dit staatsbedrijf werkelijk, zooals wordt beweerd, op 't doode punt is gekomen en op schade dreigt uit te loopen, omdat op de ontginning niet te bezuinigen valt zoolang op geen grooter aantal vaste dwangarbeiders gerekend kan worden, wat niet mogelijk schijnt; en omdat op het kolentransport naar Padang voortaan verlies zal worden geleden, aangezien de kosten van herstel der vervoermiddelen van lieverlede meer zijn —, en in de toekomst nog meer zullen gaan bedragen dan dit vervoer kan lijden.

b. of, zoo een en ander waar blijkt te zijn, nog wel aan intensiever exploitatie mag worden gedacht, en van extensieve uit den aard der zaak niet meer voordeel is te verwachten?

c. of, een en ander in aanmerking genomen, de slotsom der overwegingen dan niet zal wezen, dat de voorgestelde spoorwegaanleg inderdaad het middel is om uit de inpasse te komen, waarin onze spoorweg techniek en politiek ter S. W. K. ons heeft gebracht.

Mocht daarmede het nut van dien spoorwegaanleg boven allen twijfel staan, doch daartoe niet kunnen worden overgegaan met het oog op den zorgvollen toestand waarin de Indische schatkist momenteel verkeert, en op de omstandigheid dat andere onderwerpen van Staatszorg van nog grooter belang worden geacht, en dus moeten voorgaan; dan behoeft om die reden met den spoorwegaanleg nog niet gewacht, doch kan dit een aanleiding zijn om aan de particuliere nijverheid dadelijk over te laten, wat de Staat nog in geen jaren wellicht, ten uitvoer zou kunnen brengen. In dit geval zou eene onderhandeling

tusschen de Regeering en kapitalisten in den geest als door den geachten schrijver in „Onze Eeuw“ is voorgesteld, alleszins aanbeveling verdienen.

Daar verder, zooals de geachte schrijver ook nog opmerkt, dit staatsbedrijf het voordeel aanbiedt, dat onze koloniën en de daar aanwezige oorlogs- en handelsschepen tot zekere hoogte onafhankelijk zijn van den kolenaanvoer uit andere landen en de ontginning van dit kolenveld daarin in het algemeen belang noodig wordt geacht, zal, wanneer van den spoorwegaanleg de redding wordt verwacht uit den neteligen toestand waarin wij verkeerden, op de begrooting voor 1907 wel een post mogen worden uitgetrokken voor eene gedetailleerde opname, voor zoover nog noodig, van het aangegeven tracé.

Het kan derhalve geen kwaad thans reeds na te gaan waarop die opname, bij uitzending uit Nederland van een daarmede te belasten commissie, te staan zal komen.

In aanmerking genomen dat een opname van den spoorweg over Soebang naar de Emmahaven (ruim 97 K. M.) gedetailleerd heeft plaats gehad door de commissie Cluysenaar in de zeventiger jaren der vorige eeuw, en dat sedert door de topographische opname kaarten zijn vervaardigd op schalen van 1 op 20.000, 40.000 en 80.000, dan behoeft deze Commissie niet zoo heel veel te kosten. Van deze kaarten zal voornamelijk voordeel te trekken zijn bij de opname van de 192 K.M. lange lijn naar de oostkust, voor zoover deze door het gebied loopt, waarin de topographische dienst werkzaam is geweest, d. i. over \pm 82 K.M. Eene gedetailleerde opname zonder hulp van vertrouwde kaarten dient dus alleen nog te geschieden van \pm 110 K.M.

Om nu de kosten der geheele opname te kunnen becijferen, verdient het aanbeveling na te gaan wat vroegere gelijksoortige opnamen ongeveer hebben gekost. En dan kan in de eerste plaats gebruik worden gemaakt van de mededeelingen van den Heer J. L. Cluysenaar, te vinden in het Tijd. v. h. Kon. Inst. van Ingenieurs 3e afd. 1876—1877 (Bijlage 21) van de notulen der vergadering van 13 Feb. 1877. Volgens dezen deskundige worden de totale onkosten zijner Commissie per K.M. spoorweg geschat op:

Van den Kolenspoorweg	f 3035
Van de Bovenlandsche Spoorwegen	938
te zamen	f 3973

d. i. gemiddeld \pm f 2000.—

Hiervoor zijn gedetailleerd opgenomen, ontworpen en begroot:

a. Voor den Kolenspoorweg:	
gedeelte Kolenveld-Soebang	60.3 K.M.
» Soebang-Brandewijnsbaai	36.8 »
» Soebang-Toesambaai	59.5 »
» Brandewijnsbaai-Padang	6.9 »
Samen	163.5 K.M.
b. in de Bovenlanden:	
gedeelte Sawah-Lawas, Padang-Pandjang, Fort de Kock-Pajakoemboeh	114.9 »
Semawang — F. v. d. Capellen	17.3 »
Samen	132.2 K.M.

Bovendien zijn zeer uitgebreide opnemingen der baaien met tal van peilingen en eenige boringen verricht; en verder nog in algemeenen zin, maar vrij gedetailleerd, 60 K.M. spoorweg ten behoeve van eene verbinding van Fort v. d. Capellen met de L. Kota, terwijl ruim 350 K.M. groote wegen zijn getacheometerd, in kaart gebracht, enz.

Wanneer men dus in aanmerking neemt dat de commissie Cluyssenaer heeft moeten werken zonder de sedert plaats gehad hebbende topografische opname van Boven- en Benedenlanden, terwijl de commissie voor de nieuwen spoorwegaanleg slechts in hetzelfde geval verkeert ten aanzien van de 110 K.M. spoorwegaanleg in het toenmalige onafhankelijk gebied; verder dat laatstbedoelde commissie voor de overige 82 K.M. spoorweg naar de oostkust te beschikken heeft over de reeds genoemde gedetailleerde topografische kaarten; en voor den wester spoorweg nog over de opnamen van de commissie Cluyssenaer, dan zullen de kosten der voorgestelde opnamen wel niet te laag geschat worden, wanneer daarvoor wordt uitgetrokken:

a voor de opname der 110 K.M. in het zoogenaamd onafhankelijk gebied f 2000 per K.M. of f 220.000
b voor die der 82 K.M. ooster spoorweg in het rechtstreeksch gebied f 750 per K.M. 61.500
c voor de 71 K.M. spoorweg door de Soebang pas f 250 per K.M. 17.750
samen f 299.250
of rond f 300.000.

Ter vergelijking zij nog vermeld dat volgens het verslag over de Staatsspoorwegen in N.-I. over 1904, is uitgegeven aan opnemingskosten:

Voor de lijn Preanger-Cheribon, pl. m. 104 K.M. f 41515.37 d. i. pl. m. f 400 per K.M.

Voor de lijn Djocjokarta-Poerwodjo-Mage- lang Willem I, pl. m. 109 K.M., f 110743.07, d. i. pl. m. f 1016 per K.M.

Voor de lijn Rangkas Betong, Menès, La- boean, pl. m. 57 K.M., f 19640.11⁵, of f 345 per K.M.

Voor de lijn Padalarang-Krawang, pl. m. 96 K.M., f 78752.62, of f 820 per K.M.

Mocht ook voor het opgenoemd bedrag van f 300.000 geen plaats meer zijn op de begroo- ting voor 1907, dan ware de opname wellicht aan de maatschappij op te dragen, welke zich op de bovengenoemde voorwaarden met den spoor- weg aanleg zou willen belasten, met bepaling dat de kosten zullen worden verrekend bij de over- eenkomst aan te gaan voor den aanleg van de spoorwegen, in verband met de exploitatie van het kolenveld.

Op de aangegeven wijze komt er in ieder ge- val weer eens wat leven in de Sumatraansche brouwerij en bestaat er kans om zonder dadelijke directe uitgaven van Staatswege een krachtigen stoot te geven aan de ontwikkeling van S. W. K. Moge het daartoe komen!

Den Haag, 17 Juni 1906.

H. E. PRINS.

FEUILLETON.

DE KLUIZENAAR.

(Eene op historischen grondslag berustende schets).

DOOR

A. L. E.

't Was op een afdeelingshoofdplaatsje in het diepe bin- nenland van Midden-Java.

Dorpelijk-kleintjes, flets-kleurloos 't leven er; zoo al niet phillisterig dan toch net op 't randje af. Trots alle haken en oogen, een samenhang onder de luidjes als van droog zand.

Dat lag 'm aan een paar, in zeggingschap scherp concurrerende, door gezagsnaiver bevangen en ver- dwaasde, plaatselijke autoriteiten-baasjes. Niet aan 't Euro- peesche publiek zelve, waaronder genoeg intellect en jeugd aanwezig was om kleur en toon aan ons parochiaal bestaansleven te geven. Zelfs tot coterietjes — en dit was de lichtzijde van 't geval — wist 't vereenigings- leven 't niet te brengen. Hoogstens deed de menschelijke zucht naar gezelligheid al eens een clubje geboren worden, dat straks als een omelette soufflée weer ineen zou zakken. Ieder leefde er strikt zijn eigen bestaantje, had er zijn eigen genoegentjes en passietjes, wachtende op 't oogenblik, waarop hem van Batavia geboodschaft zou worden, dat hij gaan kon van hier.

Iets was er gelukkig, dat er ons voor bewaarde in levensdroefheid onder te gaan:

Een kenrig leesgezelschap hadden wij bijeen, waaraan wel menige plaats, van veel meer pretentie, een voorbeeld zou kunnen nemen. De plaatselijke toestanden hadden het dat

Pro en contra Britsch-Indië, in zake het Inlandsch onderwijs in Ned. Oost-Indië.

(Aangeboden.)

Naar aanleiding van het onder bovengemelden titel voor- komende schrijven van den heer C. F. Zeeman in het Kol. Weekbl. van 15 Juni jl., veroorloof ik mij het volgende op te merken.

Bij de volkstelling van 1891 bedroeg het aantal al- phabeten in Britsch-Indië bijna 11°/_o van de mannen en 0,5^o/_o van de vrouwen.

Tien jaren later, in 1901, gedurende welke jaren meer dan 100000 scholen door ruim 4 miljoen leerlingen waren bezocht, was het percentage alphabeten onveranderd ge- bleven, zelfs was het toen iets kleiner n.l. ruim 10°/_o van de mannen en 0,7^o/_o van de vrouwen terwijl in dat tien- jarig tijdvak de bevolking van Britsch-Indië slechts met 7 miljoen zielen was toegenomen.

Met zulke resultaten is het in Britsch-Indië gevolgde onderwijs-systeem veroordeeld.

Als men met zulk een enorm aantal scholen en leer- lingen zelfs niet in staat is het gering percentage alpha- beten te vergrooten, dan mag men de resultaten van het onderwijs in Britsch-Indië toch zeker wel treurig noemen en zeggen, dat het daar gevolgde systeem niet deugt. Aan de vruchten kent men dan toch den boom.

Zou de heer Zeeman, met terzijdestelling van bijzaken, ons niet eens duidelijk willen maken, waarom hij is, pro- inlandsch-onderwijs in Britsch-Indië, niettegenstaande de bedroevende resultaten er van.

Dat is dan toch de hoofdzaak, waar het om gaat en over die hoofdzaak, zwijgt de Heer Z. en zweeg hij in zijn voordracht.

Men wil dan toch resultaten zien van het onderwijs en wat heeft men aan al die scholen en leerlingen als daarmee ternauwernood het gering aantal alphabeten op hetzelfde percentage kan worden gehouden en ook de resultaten van het voortgezet en hooger onderwijs zeer onbevredigend zijn.

Omtrent het totaal aantal leerlingen, dat de Britsch- Indische scholen bezocht en bezocht, heerscht tusschen den Heer Zeeman en ondergeteekende verschil van opinie.

Ik betwijfelde n.l. of de 4¹/₂ miljoen leerlingen van 1901/2 wel op een bepaald tijdstip aanwezig waren en vermoedde, dat wij hier te doen hadden met het aantal der leerlingen, die de scholen gedurende het verslagjaar bezochten.

Wel zou men uit Table III het eerste kunnen opmaken maar zeker is dat toch niet, want de op dien staat voor- komende leerlingen waren de in de registers (on the rolls) ingeschrevenen en nu is het de vraag of in de registers alleen de op dien datum aanwezige leerlingen zijn inge- schreven, dan wel al degenen die in den loop van het jaar de school hadden bezocht en datzelfde geldt voor de tabel: „average number on the rolls monthly during the year.”

Ik voegde daar echter bij: Table 9 Total pupils doet het laatste vermoeden, want daar staat boven de laatste kolom 1901/02.

Waarom negeert de Heer Z. dat hoofdargument voor mijne voorzichtig gestelde conclusie (doet vermoeden)?

Laat ons echter eens aannemen dat de Heer Z. gelijk heeft en dat 4 miljoen leerlingen op een zeker tijdstip inderdaad op de Britsch-Indische scholen aanwezig waren, dan zou het aantal der leerlingen die de school gedurende het verslagjaar bezochten, naar Javaanschen maatstaf, minstens 6¹/₂ miljoen hebben bedragen en dan ziet het er voor het Br.-Indische onderwijs nog veel leelijker uit. Had ik n.l. reeds het recht om te spreken van zeer treu- rige resultaten, waar ik veronderstelde dat de scholen gedurende 10 jaren door ruim 4 miljoen leerlingen werden bezocht, zonder dat daarvan vermeerdering van het pere- ntago alphabeten het gevolg was, hoeveel te meer heb ik dan daartoe het recht, als dat aantal 6¹/₂ miljoen heeft bedragen. Dat zou dus zijn koren op mijn molen, waar

doen worden. 't Eene was het logische gevolg van 't andere, want de gemeente scheen blijkbaar weinig zin te hebben in versuffing, ter wille of ten genoegen van een paar onmogelijke hoogheidjes. Zij had waarlijk naar een minder waardige compensatie de hand kunnen uitstrekken. Zelfs kleine beurzen offerden gaarne de niet geringe con- tributie.

Ik zelf was er directeur van. Dit gaf nog al wat werk om handen, vooral des Zondags als de leestrommels in- kwamen en die geestelijke zaadbakjes weer voor een volle week voorzien moesten worden. En ook veel gezanik om 't hoofd door slordige, nonchalante of vergeetachtige leden, die maar niet in den pas konden loopen of pink-op-den- naad-van-den-broek wisten te houden, volgens de krijgs- artikelen van 't reglement, terwijl de voldoening der op- gelegde boeten — het middel der disciplinaire bestraffing — meestal veel voeten in de aarde had en dus nieuwe soe- sah bijbracht.

Maar grootere posten werden op mijn credit-zijde ge- boekt, want tegenover dat alles stonden slechts voordeelen. Ik zelf was de voornaamste bewelddadige. Welk een heer- lijkhed als de mail weer een kersverssch pakket maand- schriften, weekbladen, brochures en nieuwe romans bracht. Met die primeur was 'tonbezoldigde baantje rijkelijk be- taald.

Er waren ook half-contribuanten of tweede-hands-leden. Dat waren onze buitenleden, de hier en daar in de buurt verspreid wonende Europeanen: een stationschef op enkele palen afstands, een controleur, een rijsthandelaar een stuk of wat koffiëboeren in 't gebergte, en zoo al meer. Zij zorgden onderling zelf voor de doorzending der trommels. Hoeveel mikmak en strubbeling dit gaf, kwam ik gelukkig niet altijd te weten. 't Was ook maar beter er mij buiten te houden, 't zaakje kwam wel weer in zijn voegen. Mijn

ik betoogde, dat het onderwijs-systeem in B.-I. niet deugt en wij dus daaraan geen voorbeeld moeten nemen, tenzij een waarschuwend voorbeeld.

De Heer Z. zegt o. a. in zijn schrijven: „De Heer H. is trouwens erg gul met het uitspreken van meeningen. Meent hij wellicht dat zijn woord zooveel gezag heeft, dat hij het slechts heeft te doen hooren om „parti gagné” te hebben, dan zou daarin alleen reden te meer te vinden zijn om niet te spreken dan omkleed met zeer dengdelijke gronden.

Zoo begrijp ik bijv. niet, hoe de Heer H. komt tot de verklaring dat de Engelschen er op uit zijn met mooie cijfers van scholen en leerlingen te pronken en de kwa- liteit der lagere scholen ondergeschikt te maken aan de kwantiteit.”

Vindt de Heer Z. het zoo vreemd, dat de omstandig- heid, dat in B. I. het aantal scholen en leerlingen wel zeer groot, maar het gehalte van het onderwijs blijkens de treurige resultaten, zeer slecht is, mij heeft geleid tot de conclusie, dat de Engelschen de kwaliteit der scholen ondergeschikt maken aan de kwantiteit?

Met welke redenen zou men die meening dan nog verder moeten omkleeden, om het recht te verkrijgen haar uit te spreken?

Blijkt de zucht om met mooie cijfers te pronken o. a. niet uit het feit, dat de Mohamm. scholen met onderwijs in „the Koran only,” met een 180 duizend leerlingen, en de tabellen van het vijfj. verslag gewoonweg opgeteld worden bij de andere scholen en leerlingen en dus be- grepen zijn in het totaal generaal?

De Moh. scholen op Java, met veel meer leerlingen dan die in B. I., worden in onze verslagen en tabellen niet in rekening gebracht, evenmin als de talrijke schooltjes waar een beperkt aantal kinderen onderwijs in lezen en schrijven van de landstaal ontvangt, van onderwijzers, magangs, familieleden e. a.

Op de verdere, weinig of niet ter zake doende be- schouwingen, op- en aanmerkingen van den Heer Z. zal ik maar niet ingaan. Zou het niet beter zijn, dat zij die in de onderwijszaak belang stellen en kennis hebben genomen van ons beider beschouwingen over het onderwijs in B.-I., voor zichzelf maar nitmaken, aan welke zijde zij zich willen scharen.

Voor de juistheid van de in mijn artikel overgenomen cijfers en citaten, kan ik instaan. Mijne daarop gegronde meeningen, dring ik natuurlijk aan niemand op.

De heer Z. zegt er prijs op te stellen, dat mijn opstel bij de opposante strekking daarvan, vrij is gebleven van schampere opmerkingen, maar dan verwondert het mij, dat hij mijn goed voorbeeld niet heeft gevolgd, want de toon van zijn schrijven is doorlopend min of meer schampere.

J. HABBEMA.

Pers-kroniek.

Inhoud: De Nieuwe Rotterdamse Courant over het wetsontwerp tot terugkoop van particuliere landerijen op Java: Een tevredenheidsbetuiging. — Mr. van Deventer in het Sociaal Weekblad over de rechtspositie der inlandsche christenen — Een interessante schets: de heer H. van Kol op bezoek bij de „Forçats” op het eiland Ré.

De Memorie van Antwoord op het V. Verslag betref- fende het wetsontwerp tot terugkoop van landerijen op Java is verschenen . . . en de N. Rotterdamse Crt. ver- klaart zich vrij wel tevreden. Het werd dan ook meer dan tijd voor dit groote liberale blad om in Indische zaken tegenover dit cabinet een weinig meer water in den wijn te doen. Een liberaal minister van Koloniën kan niet alleen van oppositie leven; er moet ook een beetje waar- deering bij komen, en als wij dan denken aan de bestrij- ding door het blad gevoerd in zake de regeling der

directoriale zorgen gingen niet verder dan de inning hunner contributies en 't weder in ontvangst nemen der afgelezen — ja, waarlijk, afgelezen! — lectuur of liever gezegd van 't nietig overschotje van de rijke mail-be- zending, die ik eenige maanden te voren met uitbundige vrengde-begroeting in mijn huis verwelkomd had.

Maar die armzalige restanten bleken op de „boeken- verkoop” altijd nog wel waarde te hebben. Indo's en militairen ten minste waren er tuk op en snoepten ze, soms nog tegen goede prijzen, elkander af. Maar om ze machtig te worden, dat was in mijn tijd een duivelstoer! Laatste lid was 't verre koffielandje „Winoto”. Daar hokte de boel permanent. Nu en dan, na herhaalde aanma- ning soms, als 't de spuigaten uitliep, zelfs met ontslag- bedreiging aan den nalatige — kwam er wel eens een picolpaardje den berg afzakken met een paar kisten, ge- inproviseerde manden of koffiebalen, inhoudende de schim- men van vroegere heerlijkheid. 't Had er bij hun einde- lijke terugkomst wel veel van of onze papieren kinderen inzonderheid de geïllustreerde, ook gegaan waren door de huisjes der opgezetenen van de drie of vier onderne- mingep, waar zij gecirculeerd hadden.

't Was verdrietig!

Maar 't zou nog erger worden.

Eens was er weer stagnatie, hardnekkiger nu dan ooit. Geen mijner vertoogen naar „boven”, krachtiger en kras- ser gesteld, naar mate de aandrang der boekenliefhebbers „beneden” grooter werd, mocht niets uitwerken. „Winoto” zweeg als een sfinx. 'k Wilde er 't mijne van hebben, dus besloot ik er zelf op af te gaan. Dit te meer, omdat ik sinds geruimen tijd door nieuwsgierigheid geprikkeld werd, wat er, door den loop der gebeurtenissen niet beter op geworden was. 't Koffielandje, hoog in 't gebergte ver- scholen, lag, behalve in echte wolken, ook in een wolk

rechtspositie van de Inlandsche christenen dan zal Z. Ex. zeker met genoegen lezen wat thans in de *N. Rott. Crt.* over deze Mem. van Antw. wordt geschreven.

De heer Fock wordt er in geprezen.

Stelselmatige onteigening blijft het „grootte plan“, zegt het blad, maar „aankoop“ wordt het „plan van dadelijke uitvoering“ en daarmee kan het orgaan accoord gaan.

„Door hetgeen de Mem. v. Antw. geeft is voldaan“, merkt de *N. Rott. Crt.* ten slotte op, „aan onzen, drie maanden geleden uitgesproken wensch, om een juist begrip te mogen krijgen van de bedoeling, teneinde het stelsel beter in opzet en gevolgen te kunnen beoordeelen. De vrees voor een werken met halve kracht is weggenomen; in 's ministers bedoeling licht het juist met dubbele kracht te werken. Dit zal de angstvallige financiers vermoedelijk nog een schrede doen terugdeinzen, maar overigens zal, naar wij meenen, de uiteenzetting van de Mem. v. Antw. het meerendeel der oppositie bevredigd hebben.

Wij hopen dat dit niet alleen zal leiden tot het aannemen van het wetsontwerp, maar ook tot een overwinning die in niet al te uitgeplozen debatten behaald zal mogen worden. Als wij in het vooruitzicht hebben strenge toepassing van het bestaande reglement op de particuliere landerijen, verbetering daarvan naar de bekende behoeften, aankoop van die landerijen naargelang de gelegenheid zich voordoet, en stelselmatige onteigening zoodra doenlijk, dan rest ons nog één verlangen: die maatregelen, die economische verbeteringen, ook deelachtig te zien worden aan de bevolking der particuliere landerijen buiten West-Java.”

* * *

In een drietal artikelen in het *Sociaal Weekblad* (Nos. 22, 23 en 24) verdedigt Mr. van Deventer zijn standpunt in zake de veel besproken voorgestelde regeling van de rechtspositie der inlandsche Christenen en geeft daarbij tevens een glashelder overzicht, al is het beknopt, van het geheele vraagstuk.

Men weet: Mr. van Deventer schaarft zich over het algemeen aan de zijde van den minister, die in de opvatting van enkelen niet genoeg rekening hield met de „adat“. Dit bezwaar weerlegt de schrijver in het *Sociaal Weekblad*.

Het in de bestaande redactie voorkomende voorschrift dat, bij het stilzwygen der *adat*, de algemeene beginselen van het Europeanen-recht als „richtsnoer“ zullen dienen, kon, zegt hij, natuurlijk vervallen, nu werd voorgesteld het Europeanen-recht, tenzij daarvan wordt afgeweken, als algemeen geldend te beschouwen. Is er niet uitdrukkelijk van afgeweken, hetzij door bijzondere regelingen, hetzij door de *adat* in de gevallen dat naar haar verwezen wordt, dan zal derhalve, wordt het ontwerp wet, het Europeanen-recht ook over Inlanders heerschen. Dat hiermede de rechtszekerheid aanmerkelijk beter zal zijn gewaarborgd, behoeft geen betoog meer, terwijl de wetgever voor Indië het overigens in de hand heeft zooveel als maatschappelijk belang en politiek beleid vereischen aan de *adat* over te laten.

Een anderen waarborg voor verhoogde rechtszekerheid zocht de regering in de opheffing van 's rechtens bevoegdheid om, ingeval van toepassing der *adat*, deze te toetsen aan „algemeen erkende beginselen van billijkheid en rechtvaardigheid“, een uiterst wankel criterium. Op den wetgever voor Indië, zoo meent de regering, moet de plicht rusten uit te maken welke *adat*-voorschriften wel, welke niet als recht mogen gelden. Heeft de wetgever gesproken, dan passe de rechter de wet (of de *adat*) toe, zonder in een onderzoek te treden naar haar innerlijke waarde of billijkheid.

Verder merkt Mr. van Deventer op:

„Het nieuwe art. 109 zal dus, evenals het nieuwe art. 75, der *rechtszekerheid* in Ned.-Indië ten goede komen. Deze strekking maakt dat de voordracht, niet alleen juridisch en politiek, maar ook, ja bovenal, sociaal-economisch van hooge betekenis is. En wel in de voornaamste plaats omdat het haar uitgesproken bedoeling is, ook en vooral voor de inlandsche bevolking te komen tot meerdere vast-

van geheimzinnigheid.

Wat 't mysterieuse eigenlijk was, daaromtrent had, ik tot dusver, vrijwel in het duister getast. 't Geval had mij geïnteresseerd, later zelfs meer en meer geboeid. Links en rechts was ik op nasporing uit geweest, maar nergens had ik inlichtingen of aanwijzingen gekregen, die eenigen houvast gaven of grond onder de voeten deden voelen. Niemand wist bij benadering 't ware er van. Allerlei vage, onbestemde verhalen waren in omloop, die tot in 't wonderbaarlijke, zelfs spookachtige gingen. Voor de nuchteren concentreerde al de geheimzinnigheid van Winoto zich om den persoon van den, naar 't heette, in afzonderingsmanie en menschen-schuweheid levenden Administrateur van dat land. Voor den gewonen inlander en den minderen Europeanen echter waren er bovennatuurlijke dingen in 't spel. Een feit was 't, dat geen sterveling in de kota ooit een voet op de onderneming in kwestie had gezet: de eersten niet, omdat hun wegen er niet heenleidden en 't heele geval, als de rest, hun maar weinig schelen kon; de anderen, wijl zij 't tot spookland gebombardeerd hadden, zoodat de naam ervan al griezelen deed, laat staan dat men brani genoeg zou zijn om er in eigen lijve de pontianaks te durven trotseeren.

Verder dan onsamenhangende brokstukken van bizarre verhalen kwam ik niet. Mij met eigen oogen te gaan vergewissen, de singuliere persoonlijkheid van den, in ons stedeke alleen bij naam bekenden, kluisenaar-heksenmeester van Winoto van aangezicht tot aangezicht in zijn hermitage te verkennen, dat was wel de eenige weg om het raadsel van daar boven tot oplossing te brengen en mijn nieuwsgierigheid te bevredigen. Die onderneming lokte mij meer en meer aan!

Ik had eertlang een paar weken verlof, die ik benutten zou om een „konden neus“ te gaan halen. Ergens in 't ge-

heid, tot mindere verscheidenheid van het vermogensrecht. Te lang reeds hebben, in dit opzicht, de kinderen des lands achtergestaan bij de westersche en oostersche vreemdelingen. Wil men dat de landzaat zich opheffe uit den toestand van economische minderwaardigheid waarin hij nu nog maar al te vaak verkeert, men schenke hem, behalve de gelegenheid om zich geestelijk en practisch te ontwikkelen, behalve al datgene, waardoor van overheidswegen de landbouw, de handel en de nijverheid der Inlanders kunnen worden bevorderd, ook, en liefst zoo spoedig mogelijk, de middelen om de vruchten van zijn arbeid tegen wien ook te beschreven, de mogelijkheid om zich grondend op vaststaande rechtsregelen, zijn toekomst te verzekeren.

Of dan langs den weg dien de regering zich voorstelt in te slaan het volmaakte zal zijn te bereiken? Niemand die zich rekenschap geeft de groote moeilijkheden, waarmede de wetgever op het betreden gebied zal hebben te kampen, kan die vraag bevestigend beantwoorden. Maar wel mag vertrouwd worden, dat langs dien weg spoediger en met grooter zekerheid dan langs eenigen anderen, tot een belangrijke verbetering van den bestaanden toestand zal worden gekomen. De critiek die zich over de ontwerpen heeft uitgesproken, vaak met een felheid, kwalijk passend bij den uiterst teeren aard van het werk dat moet worden verricht, is er in kunnen slagen, naast het stelsel der regering een aannemelijker stelsel op te bouwen. *Onaannemelijk* toch is een stelsel als dat van prof. Van Vollenhoven, dat, zoo het niet ten eenenmale onuitvoerbaar mocht blijken, toch eerst na jaar en dag tot het gewenschte resultaat zou kunnen voeren en volgens hetwelk, onder het weerklinken van den strijdkreet: „geen juristenrecht voor den Inlander!“ het recht in Indië voor onafzienbaren tijd zou worden overgeleverd aan de proefnemingen der *adat*-juristen. Wie kan in gemoede volhouden, dat de Inlander hierdoor meer gebaat zou zijn dan door de toepassing van het stelsel der regering, waardoor voor tal van onderwerpen reeds dadelijk tot rechtszekerheid kan worden gekomen en voor het overige de *adat* aan haar natuurlijke ontwikkeling wordt overgelaten?

Er is beweerd dat zonder grondige kennis der *adat* in geheel Ned.-Indië niet mag worden besloten tot haar gedeeltelijke vervanging door westersch recht en dat die kennis, althans bij de regering, niet bestaat. Het moge waar zijn, dat het terrein der *adat*-studie ten deele nog onontgonnen is, het is onbillijk te beweren dat wij er niets van weten en dat het niet mogelijk zijn zou, in algemeene trekken vast te stellen, welke instituten zonder gevaar aan haar absolute heerschappij kunnen worden onttrokken. Mocht onverhoopt daarbij voor sommige onderwerpen worden misgetast en deze misgreep tot moeilijkheden voeren, dan kan door wetsverandering verbetering worden aangebracht. Deze werkwijze is zeker aanbevelenswaardiger dan een, die met de invoering van alle verbetering zou willen wachten tot na afloop van een wijdloopig onderzoek. Na tal van jaren aan het eind van zulk een onderzoek gekomen, zou men dan toch groote kans loopen te ontwaren, dat inmiddels de *adat* al weer veranderd was. Men zou dan weder van vorenafaan kunnen beginnen. En zoo tot in het on-eindige!

Neen, om den Inlander (te verlossen uit het moeras der rechtsonzekerheid waarin hij steekt, moeten wij niet langer dralen en weifelen, maar woekerend met hetgeen wij weten, *handelen*. Als voorbeeld mogen gekozen worden de mannen van 1870, die, zonder in den treure te wachten op de resultaten van het in 1867 bevolen onderzoek naar de rechten van den Inlander op den grond¹⁾, de agrarische wetgeving voor Indië naar hun beste weten opbouwden en daarbij natuurlijk wel fouten begingen, maar toch werk leverden, waarmede zij voor den dag konden komen. Ook toen werd de principieele beslissing

¹⁾ Van het „Eindrésomé“ van dit onderzoek verscheen het eerste deel in 1876, het tweede in 1880, het derde en laatste in 1896.

bergt was een hoteltje. Daar dacht ik mijn vrijen tijd door te brengen, en op mijn reis er heen besloot ik langs een verren omweg meteen Winoto aan te doen.

'k Zou er niet gemakkelijk geraken, gaven de lui van 't bestuur mij als hartversterking mede. 't Was moeilijk bergterrein, voor een pieterman uit de vlakke bezaarlijk te begaan of te berijden. 't Zou een heele expeditie worden, die 'k me beklagen ging!

„*Nous verrons*“ zei ik, en liet mij niet uit het veld slaan.

Per *tjkar* (karretje) kwam ik tot Magissan, aan den voet van den berg, 12 paal ver. Van hier tot Winoto was 't nog 6 paal, die ik te paard of per *tandoe* (draagstoel) moest doen. Ik koos 't eerste.

Magissan was de standplaats van een wedono, aan wien de Assistent-Resident een boodschap vooruit had gezonden om mij behulpzaam te zijn bij 't naar boven komen. Ik vond dan ook bij mijn aankomst in de kawedana gedienstigheid en welwillendheid te kust en te keur. Toch legde men ook, het oude inlandsche hoofd vooraan, een kwalijk verholen angstvalligheid en vrees voor mij aan den dag. Men scheen er geen hoogte van te hebben, wat ik wel op dat duivelse Winoto had uit te voeren, en dat nog wel met voorkennis en voorspraak van den Kandjeng Assistent-Resident. Ik geloof niet ver mis geweest te zijn, toen ik van de gezichten van den ouden heer en zijn gedienstige geesten de wetenschap aflas, dat zij, op zijn minst, een heksenbezweerder in mij zagen. Wat kon anders zoo'n blanda er toe voeren in zijn eentje de helse machten daar ginds te weerstaan? Zoo iets was nog niet voorgekomen!

Uit een en ander begreep ik alzo, dat de wolf, zoo mogelijk, hier nog in kwader gerucht stond dan bij ons in de kota. Toch vond ik 't geraden, ter verkenning van

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Zeer mooie Gandaria assin en Atjar Gandaria Bombaye ducks, Palmine (planten vet) Windham Corn (mais) Nangoeng Thee, Goela aren, Ketjap Benling, Roode visch etc.

GERASPTE KLAPPER.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLEEN
voor deinde 58
Gewaarschuwd wordt tegen
arglistige nabootsing.
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.
Prospectus franco.

Moderne Wasch-, Glans-
en Strijkinrichting

Mejⁿ NOORDHOEK & v. d. HEUVEL,

Beeklaan 265

bij de Weimarstraat,
's-GRAVENHAGE.

W. POPPINK,

Zadelmakerij.

Reisartikelen.

141-143 Prins Hendrikstraat
DEN HAAG.

Oranje-Hôtel.

NIJMEGEN.

Speciaal ingericht voor
Indische Families.

het terrein, de voelhorens nog maar eens uit te steken, nu 't gevaarvolle moment van den tocht daar was.

„Of er kans was, dat ik den toean van Winoto zou aantreffen, zoodat mijn reis niet vergeefs was?“ informeerde ik als aanloopje.

Meneer scheen zelden buiten de grenzen der onderneming te gaan, luidde 't antwoord.

En of hij niet eens hier te Magissan kwam?

Ja, een enkelen keer om geld te wisselen bij den toko-chinees. Maar dan was 't altijd: op en weg.

Ook of Wedono niet eens op Winoto geweest was?

De oude heer aarzelde even. Er ging iets als een huivering door hem.

Hij was eens tot aan de grenzen van 't land geweest. Maar dat was nu al lang geleden, verklaarde hij.

Later vernam ik van anderen daaromtrent meer. Ik hoorde namelijk, dat papa bij die gelegenheid van een slechte kermis thuis gekomen was. Op een tournée

genomen bij en door middel van een verandering van eenige artikelen van het regeringsreglement, doch de uitwerking der door de wetgevende macht goedgekeurde beginselen overgelaten aan de Kroon en de indische regering, een in de praktijk proefhoudend gebleken werkwijze, die voor de thans voorgenomen hervorming eveneens beoogd wordt en die aanbeveling verdient."

Ten slotte zegt de schrijver:

"De wensch om, ook wat zijn rechtstoestand betreft, den Inlander op te heffen, hem gelegenheid te bieden vooruit te komen, zijn bestaans- en ontwikkelingsvoorwaarden te verbeteren, hem geleidelijk te maken tot den gelijke van meer bevoorrechten, loopt als een roode draad door de ingediende voorstellen. Het is mogelijk, waarschijnlijk zelfs, dat de verhooging der algemeene welvaart die van de voorgenomen hervorming, mits zij met andere maatregelen gepaard ga, mag worden verwacht, ook niet-Inlanders zal ten goede komen, het doel is dat de vruchten der hervorming, in elk geval en in de voornaamste plaats, zullen toevallen aan de inlandsche bevolking."

* * *

Uit een schets door den heer H. van Kol in het *Utrechtsch Dagblad* gegeven over een bezoek aan het "Dépôt des forçats" op het eiland Ré gebracht:

En zoo betrad ik dan 7 Maart 1905 het eiland Ré, waar — zooals men mij mededeelde — "le peuple est si gai", en de bevolking zoo welvarend. Een korte wandeling van uit het havenstadje Ré bracht me over een lange brug en door een zware poort op een voorplein van de Citadel, waar een ruime kazerne was gebouwd. In een hoek van den hoogen witten muur die het geheele voorplein aan de achterzijde afsluit, bevond zich een poort met het opschrift "dépôt des forçats".

Vreemdelingen of bezoekers schijnen er uiterst zelden te worden toegelaten, want ik moest met verschillende schildwachten en portiers parlementeeren, eer zich de zwaar gegrendelde deuren voor mij openden, om dadelijk weer met een harden smak achter mij toe te vallen. Een speciale vergunning van den ministre de l'intérieur, waaronder dit dépôt des forçats ressorteert, was mijn passe-partout en opende mij de poorten. De ontvangst was allerwelwillendst, overdreven beleefd zelfs; de autoriteiten weken geen oogeblik van mijn zijde; doch het resultaat was — ik voelde het dadelijk — dat men mij wél overal rondleidde, doch dat ik zoo goed als niets zag, en elk eigen onderzoek mij was afgesneden!

En toch was alles mijnerzijds goed voorbereid. Samen met een ex-forçat, die gratie kreeg van zijn onverdiende straf, had ik de verschillende punten van onderzoek opgeteekend; doch elk ondervragen was verboden, en het eenige wat ik bereikte, was dat ik de zaken die mij reeds vooraf bekend waren, nog eens kon nagaan, en met voldoende zekerheid de juistheid der ontvangen mededeelingen kon constateeren. Ook kon ik later langs een omweg nog en ander aanvullen.

De eerste indruk bij het binnentreden doet sterk denken aan onze Indische gevangenissen; dezelfde witte muren, kale pleinen, en die benauwende lucht van teer en door hooge muren afgesloten ruimten. Drie maal daags moeten de veroordeelden om te luchten hier achter elkander loopen "en queue de cervelas" (ganzenmarsch) zonder een woord te spreken; hoofdhaar en baard zijn afgeknipt, en allen zijn in de gewone grijze gevangenskleding gehuld. De eenige ingezetenen zijn de bewakers en de dwangarbeiders, die alle werk verrichten van in keuken, bakkerij en voor het schoonhouden der gebouwen en vertrekken noodig is. De werkplaatsen bestaan uit enkele ruime lokalen, waar een 50-tal veroordeelden stoffen vlechten, paardennetten maken, doch vooral corsetten bewerken. Geheele stapels van keurslijven van allerlei aard, afkomstig van de rijkste dames en van de armste werksters, liggen daar bijeen, en nu moeten de forçats de baleinen uithalen, de koperen sluitingen losmaken, het linnen lostornen, kortom alles er weer uithalen wat er zoo wat noodig was om deze moderne kurassen samen te stellen. Onder het diepste zwijgen, zag men die mannen dezen geestdoodenden arbeid verrichten, bewaakt door een gardie, terwijl zij allen scherpe messen en andere moordwerktuigen hanteerden. Hun uiterlijk, wat de gezondheid betreft, was niet slecht; hun verblijf in

den kerker was nog te kort om reeds de kenteekenen der anemie te vertoonen, die in Cayenne een groot deel hunner zou doen wegwijnen.

De dortoirs waarin zij hun lange nachten doorbrengen, zijn de gewone kale, naakte vertrekken, ingericht voor 20 man, die met 4 te zamen op één houten brits liggen en 's nachts onbewaakt blijven, waardoor de promiscuïteit wordt in de hand gewerkt. De splitsing in categoriën door de wet voorgeschreven, wordt nog altijd niet toegepast, zoodat een jonge man, hierheen gebracht misschien voor een misdad in drift gepleegd, al dadelijk in aanraking komt met de meest doortrapte misdadigers, mannen bedorven tot in merg en nieren.

Van de cellen mocht ik er slechts één zien; (in de andere een blik te werpen was "défendu") in een smalle ruimte van 2.50 m. en dubbele lengte zat een man, neêrgehurkt voor zijn harde brits, matten te vlechten; aan ijzeren kettingen hingen zware ringen aan den wand, "qu'on n'emploie que quand ils sont à deux", wat ik zoo vrij ben te betwijfelen, daar mij door anderen, die uit eigen ervaring spreken, werd meegedeeld dat zij elken nacht met een der enkels in den ring geklonken werden. De harde plank is hun legerstede, een houten bak in den hoek het eenige meubel, en toch is men met de celstraf niet zuinig; elken morgen wordt in het prétoire door den Directeur een soort tribunaal gehouden over den inbreuk op de reglementen, de straffen varieeren van 4 dagen water en brood tot 60 dagen cachot, en sommigen hunner handelen volgens het devies: "le règlement c'est moi! le maître ici c'est moi!" De geheele wijze van spreken door het toezicht hebbend personeel, over die rampzalige medemenschen aan hun hoede toevertrouwd, maakt geen goeden indruk. Geen sprake van liefde of deernis; hun oordeel was hard; op toewijding valt niet te rekenen; "de veroordeelde", zei mij iemand, "valt daar in handen van bewakers die hem haten, te midden van misdadigers van allerlei soort".

Ongeveer een maand voor het vertrek, na 8, 9 à 12 maanden verblijf te St. Martin, wanneer de Minister van Binnenlandsche Zaken hun "apprentissage pour la vie coloniale" voltooid acht, worden de uitverkorenen afgezonderd, houden zij op met arbeiden, en worden zij beter gevoed. Reeds eenige dagen te voren zijn kleine groepjes "régénérés" van Angoulême hierheen gezonden; zij worden in een geheel ander kwartier verpleegd, krijgen tabak en andere versnaperingen, en worden beter behandeld, daar zij "hun straf reeds achter den rug hebben." Reeds hier klagen de gardiens over de arbeidsschuweid dezer "faibles", die gewend waren van aalmoezen of oplichterijen te leven.

Eindelijk is de dag aangebroken; ieder vertrekkende krijgt een soort matrozen-zak, waarin wat kleren, schoenen en een muts; den avond van te voren mogen zij alles nog eens goed uitwasschen, en na een onrustigen, koortsigen nacht "la dernière nuit passée sur la terre France", krijgen zij om 6 uur hun rantsoen (brood, kaas en wijn), en op dezelfde wijze als toen zij dit dépôt binnenkwamen, doorloopen zij, streng bewaakt, den afstand, die hen van de haven afscheidt, waar zij zich inschepen op een daarvoor speciaal ingerichte boot, die hen brengt naar het oord van lijden en verschrikking, naar Cayenne.

Daar eerst kon men de resultaten dezer zoo hoog geroemde wetten in hun volle kracht leeren kennen en hartgrondig verfoeien. Ieder die slechts eenigszins kennis neemt van de vreeselijke toestanden aldaar, voelt zijn hart kloppen van verontwaardiging, en in zich den vurigen wensch opkomen, om dat gevloekte stelsel te brandmerken zooals het behoort. Want een vonnis, te scherp voor wat daár geschiedt in die "patrie nouvelle" en dat nog wel in naam van recht en gerechtigheid, kan niet worden geveld."

Uit de Oost-Indische Mail.

De Japanners en hunne aspiratiën vormen meer dan ooit de *topic of the day* der Indische pers. In het Soerabajaasch Handelsblad van 19 Mei j.l. schrijft Dr. Herman ten Kate: sedert 7 jaren praktiseerend geneesheer in Japan en door zijn grondige studiën der toestanden

Nu stond hij voor 't cardinale punt.

"Droeg toean daar geen kennis van. . . ?" 't Grootte woord kwam niet over zijn lippen.

"Van 't mysterie van Winoto?" zeg ik doodgewoon of 't de natuurlijkste zaak ter wereld gold.

Hij werd er bingoeng (duizelig) van en wist niet meer wat te zeggen. Schuw zag hij mij aan, alsof 'k nu zelfs deelgenoot was geworden in 't helse complot daarboven.

"Saja toean!" prevelde hij.

"O, zeker! 'k weet er alles van, maar 'k geloof van al die malle praatjes geen snipper!" zei ik altijd even bedaard, en 'k vertelde 't oude hoofd, dat ik naar boven wilde om kennis te maken, en, naar ik hoopte, vriendschap te sluiten met 't gevreesde Winoto en al zijn geschuwde bewoners.

Afgemeten naar de kalmte van 't inlansch gemoed, was de uitwerking dezer woorden gewoonweg geweldig. 't Is in dit geval wel wat al te oneigenlijk gesproken, anders zou 'k zeggen, dat deze oude, rijk-ervaren en gewikste baas (nu keek, of hij 't in Keulen hoorde donderen! Maar 'k weet geen betere uitdrukking voor 's mans beduusdheid, verbouwereerdheid en perplexiteit.

Doch 't ijs was er nu heelemaal door gebroken en Radhen Mas kwam los in zijn schier tot verontwaardiging gestegen verbazing.

"Malle praatjes! Malle praatjes! Maak dat wijs aan iemand anders dan aan mij, die van dat onzalige Winoto zelf zoo'n slechte pijp stopte!" Dit zei hij wel niet, want

een goed beoordeelaar in een hoofdartikel getiteld "Uit het verre Oosten" o. a.:

"Nu de oorlog met Rusland eenmaal is geëindigd en Japan onder de groote mogendheden is opgenomen, en daardoor een nieuwe periode van zijn bestaan is ingetreden, kon het zijn nut hebben eens na te gaan: 1o. in hoever de tot dusver heerschende Japanophilie levensvatbaarheid heeft; 2o. hoe sommige Engelschen en Amerikanen over de Japanners denken en 3o. wat het streven van Japan in Azië is.

Het ligt in de natuur der dingen, dat de thans heerschende Japanophilie en manie, de *craze*, voor al wat Nippon heet, vroeg of laat zal hebben uitgewoed. In de geschiedenis van volken en individuen zijn vele voorbeelden van dergelijke geestelijke epidemieën aan te toonen. En aangezien nu de psychologie der menigte steeds dezelfde wetten volgt, is het zeker, dat men ook van deze manie eenmaal zal genezen.

Twee dingen vooral zijn daarbij mogelijk. Of de Japanomanie zal haar natuurlijke dood sterven, langzaam uitdooven, zooals ook het blakendste vuur eenmaal tot asch verkeert door gebrek aan brandstof; of de Nipponhypnose zal vóór dien tijd plotseling hebben uitgewerkt, en dat van het oogeblik af, waarop Europa of Amerika met Japan in politieke botsing komt en een oorlog het gevolg is. In dit laatste geval zal het Westen oogsten wat het heeft gezaaid. "Tu l'as voulu, Georges Dandin!"

Zoolang Japan en Amerika, officieel en niet officieel, voortgaan Japan te bewonderen, te vleien en naar de oogen te zien, zal alles blijven zooals het is. Geen volk ter wereld haakt meer naar bewondering en is gevoeliger voor lof en kritiek dan de Japanners. Indien echter eens de algemeene opinie der "Barbaren" mocht omdraaien en zij Dai-Nippon zonden zien ontdaan van de glorie-anreool, zonder den nimbus van menschelijke volmaaktheid en bekoring, die het nu nog omgeeft, dan eerst zal men verzezenlijken, dat hetgeen men voor wederzijdsche liefde en sympathie aanzag, slechts apenliefde was.

Men behoeft geen profet te zijn om te kunnen voorspellen, dat Japan nogmaals in conflict moet komen met een of meer Westersche natieën, die in Azië belang hebben. Voor alle belangen te gelijk en in dezelfde mate is daar geen plaats. Concurrentie en wanguinst zullen het gevolg wezen. Het eenige ware grondbeginsel, bij een eventueelen strijd, zal dan ook weder zijn: "Ote-toi de lai, pour que je m'y mette", bij beide partijen gedekt door de schoonste, maar valsche leuzen, waaraan niemand geloofd.

Ofschoon de groote massa Engelschen en Amerikanen zich uitgeven voor Japan's beste vrienden en dat grootendeels ook ongetwijfeld zijn, per *fas et nefas* uitbazinend, dat er alles onovertreffelijk goed is, zijn er hier en daar toch stemmen opgegaan van lieden, die niet onder de suggestie, de bekoringshypnose zijn geweest of er weder aan onttrokken zijn. Gedurende en na den oorlog hebben eenige Engelschen en Amerikanen hun respectievelijke landgenooten er op gewezen, dat men dit uitverkoren volk ook van een andere zijde kan bezien.

Gelukkig dat er nog lieden zijn, ook onder de vrienden van Japan, die eerlijk en oprecht, den zedelijken moed hebben om ook op de feilen wijzende de waarheid te dienen.

Zoo meent een Australische journalist, correspondent van de *Sydney Bulletin*, zijn landgenooten te dienen, als hij o. a. zegt:

"Ik vond hem (den "Jap.") — van Kobe tot Bombay — a rather destable little creature; treacherous, intolerably vicious, and a liar of liars." En verder:

"The Jap. . . feigns all things decent and of good repute, always in the teeth of his natural prejudices. . ."

In een brief van Bisschop William Andry aan de *Times* met het doel "Western misapprehensions of Japanese character" te verbeteren en, na op de vele uitmuntende eigenschappen van het volk in quaestie te hebben gewezen, luidt het: "het is een feit, dat in Engeland dusdanige patriotten tevens edele menschen zouden zijn; mannen met een zóo groote zelfbeheersching zouden stellig zedelijk zijn; mannen zóo onbaatzuchtig, zouden zeker eerlijk zijn in den handel; mannen zóo dapper, zouden het beneden zich achten te liegen, enz., enz." Maar het is niet zoo. De Japanners missen deze hoedanigheden evenzeer als wij de andere. En niemand weet en betreurt dit meer dan de ware leiders van Japan, die zowel het

hij hield zich doodstil over wat hem zelf wedervaren was, maar 't laz van achteren gezien, wel duidelijk uitgesproken in 't protest, dat hij aanhief. Malle praatjes! Hoe? En die vuurhoofden dan, die er van tijd tot tijd 's avonds langs de wegen waarden? En zijn — Wedono's eigen politie-oppassers, die er met steenworpen en vuil onthaald waren? En de *baba's* (chineesen) die er met onzichtbare hand aan den staart werden getrokken. Toean moest voorzichtig zijn! Heel Winoto was door een cordon van boosaardige geesten afgezet, waaraan voor de buitenwereld geen doorkomen was. En in zijn vuur riep hij een paar bekèls, (ondergeschikten) in een hoek der galerij als Chineesche pagoden neêrgehurkt, ten getuigenis op, die een overtuigd luid "Inqcho doro!" (ja, heer) lieten hooren.

Er viel met den ouden heer eenvoudig niet te rede-neeren. De berg, dien ik straks ging bestijgen, stond niet vaster dan Wedono's overtuiging, dat 't een heksenwinkel op dat Winoto was.

"Wedono", zei ik, "k weet er iets op: Ik zal gaan zien en oordeelen, en dan kom ik bij u terug om verslag te doen van mijn bevinding."

"Baig toean (goed meneer), maar als er *soesah of tjelaka* (moeilijkheid of ongeval) komt, moet u niet vergeten, dat de oude Wedono van Magissan u niet ongewaarschuwd liet gaan!" hield hij mij als een blijkbaar staaltje van zijn ambtsplicht voor.

"Ik ben u dankbaar voor uw voorlichting en zal er, zoo noodig mijn voordeel mee doen", stelde ik hem gerust. (Wordt vervolgd.)

Winoto's grondgebied naderende, hadden boosaardige geesten hem, wedono in hoogst eigen persoon, met steenen geworpen en in 't gezicht gespuwd. IJlings had hij zich uit de voeten gemaakt, overtuigd nu van de waarheid der lugubere geruchten, die hem sedert eenigen tijd in lange reeksen waren gerapporteerd. Sinds dien tijd waagde hij zich niet meer in die onzalige buurt, dan op zeer respectabelen afstand en van veel gevogel voorzien.

Ik deed nog eenige vragen meer, maar schoot er niet mee op. 't Bleek duidelijk, dat de wedono zich liever niet uitsprak tegenover iemand, die, alle gegevens en omstandigheden gecombineerd, wel mede een geheimzinnige persoonlijkheid wezen moest om zich in zoo'n gevaarvolle onderneming te durven steken. 't Ontging me echter niet, dat hij langs een anderen kant in onzekerheid slingerde en zwaarwichtige, nieuwsgierige vragen op zijn lippen lagen. Zoo iets van: of meneer wel op de hoogte van den toestand was en niet blindelings 't gevaar inliep?

Hij brak eindelijk 't ijs zijner angstvalligheid.

"Verlangt meneer ook gewapend geleide?" vroeg hij, langs een omweg op zijn doel afgaande.

Ik antwoordde van neen, en dat ik met een paard en één kereltje, om als leidsman te dienen, al mooi tevreden zou zijn.

De slingering van den ander werd zichtbaar grooter. Waarom wedono dat vroeg? informeerde ik, of 'k van den prins geen kwaad wist.

Oosten als Westen kennen.

Dr. Albert S. Ashmead, is een artikel verschenen in de *Boston Sunday Post* en getiteld „Japanese Victories as a menace to the World“, laat zich o. a. als volgt uit:

„De overwinning van Japan op Rusland behaald, leidt onvermijdelijk tot den kreet: tot hier toe en niet verder! daar waar het ons streven in Azië geldt“. En verder:

„Wij worden voor den gek gehouden door het geslepenste, beleefde en meest arrogante volk van den nieuwen tijd“.

Ashmead's landgenoot, prof. Scherer, zegt o. a. in zijn boek *Young Japan*: Wij moeten ons niet laten verblinden door den schijn van hun schitterend patriotisme om het te betreuren feit niet te zien, dat de Japanners als volk moreel zelfs niet de gelijken zijn van hun achterlijke naburen in China. Ten spijt van zijn naamloze bekoring is Japan nog een land, waar het woord „leugen“ geen onaangename bijgedachten opwekt. . . . De meest weezinwekkende dubbelzinnigheid is dikwijls bedekt door den eigenaardigen „Japanschen glimlach“. . . . Een beleedigende en walgelijke verwaandheid doet vaak afbreuk aan de gratie van de manieren des volks. . . . Het is dit verbazend groot verschil tusschen materieën en moreelen vooruitgang, dat de toekomst van Japan zoo twijfelachtig maakt. Wij zijn getuigen van de ontwikkeling eener wezenlijke wereldmacht, maar of die macht een vloek of een zegen voor de menschheid zal blijken te zijn, zal afhangen van de wijze, waarop „Jong Japan“ verder zal worden opgevoed!

Zeer opmerkelijk vindt schrijver de Anglo-Amerikaansche Japanophilie, want men kan zich geen meer *un-English* wezen bedenken dan de Japanner. Hij, die nu de Nipponers „De Engelschen van het Oosten“ noemde, was of een grappenmaker of een ignorant. Misschien ook is er geen schepsel dat minder Yankee is dan de „dear little Jap“.

Om slechts eenige fundamentele verschillen te noemen: de sterk ontwikkelde godsdienstzin der Anglo-Saksers is geheel afwezig bij het volk van Dai-Nippon. De denkbeelden van moraal, vooral op sexueel gebied, zijn bij Anglo-Amerikanen en Japanners absoluut verschillend.

Het koortsachtig streven om *à tout prix* geld te verdienen, het door het leven hollen zonder rust of genot, in den ban van een waanidee, is den Japanners — tot hun geluk en tot hun eer — van nature onbekend. Bij de Anglo-Amerikanen algemeen gebrek aan fijnen smaak en artistieke gaven, de „Engelschen van het Oosten“ kunstgevoel in merg en bloed. Hier een sterk ontwikkeld individualisme, min of meer ten nadeele van het nationaliteitsgevoel, daar een rudimentaire ontwikkeling der persoonlijkheid, opgaande in het uiterste volksbewustzijn.

De Brit, die neerziet op al wat kleurling is, hetzij Europeaan, Aziat, Singhalees of Kaffer, heeft zich verbreed met zijn „friend and ally“. De Amerikaan, die slechts minachting over heeft voor een Chinees en zich op een afstand houdt van den blanksten mulat, heeft slechts lof over den „plucky little Jap“.

De Engelschen vergeten geheel, dat zij ieder ander „colored“ volk, hetwelk de eigenschappen van het Japansche bezat, arrogante, onvertrouwde en onzedelijke heiden zouden noemen. De Amerikanen schijnen niet in te zien dat de eigenschappen, die zij en de „Japs“ alsmede het zeerst bewonderen: hun buitengewone krijgsmansdeugden en verhoogd stamgevoel — eigenlijk die zijn welke de zoo gehate en verachte „Roodhuiden“ in niet mindere mate bezitten.

Japan heeft zich de reuzentaak gesteld, het voogdijchap van een aantal Aziatische volken op zich te nemen.

Dit grootsche doel kon echter wel eens schipbreuk lijden op de incompetentie van andere natieën te beheeren en den haat, dien het door zijn arrogant en willekeurig optreden verwekt. Japan's eerste schreden op dit gebied op Formosa en in Korea zijn niet gelukkig geweest en hebben althans den inwoners dier landen geen geluk gebracht. Wanneer men uit het gebeurde gevolgtrekkingen zou mogen maken, dan schijnt althans dat element van het gele gevaar niet zóó ernstig te zijn.

Japan heeft wel is waar sedert jaren China bewerkt, doch of het tevens de algemeene genegenheid gewonnen heeft, is niet zoo zeker. Wij stuiten hier weder op den nationalen najver van nauw verwante volken. China's houding, naar aanleiding van het onlangs gesloten vredesverdrag, vooral in zake Mandsjoerije, is er een bewijs voor. Van den uitslag van Komura's missie naar Peking zal veel afhangen voor de toekomstige verhouding der beide landen tegenover elkaar.

Het grootsche streven van Japan is van een algemeen humanistisch standpunt volkomen te billijken. En indien het werkelijk de dingen beter zou doen dan wij „Harige Barbaren“, waarom dan niet?

Ten slotte heeft schrijver te dien opzichte een ernstige bedenking. Het wil hem voorkomen, dat Japan in de keuze zijner pioniers niet altijd gelukkig is. Zoo wemelt het b. v. in het nieuw verworven gebied elders — Port Arthur, Dalni, Njoetsjwang, Sachalin, Korea van „maidens frail and fair“; te Kersakaff zijn reeds twee of drie philanthropische inrichtingen in het leven geroepen, terwijl te Seonl, om toch vooral den Koreanen te wijzen op het hoogere der Japansche beschaving, op een goed zichtbaar terrein een groot bordeel in aanbouw is. De kranten vermelden dit als iets zeer natuurlijks; honi soit qui mal y pense.

Het *Bat. Ndb.* verneemt dat de scheepsagentuur voorheen *J. Daendels & Co.* het agentschap van de „*Nippon Soesun Kaisja*“ op zich heeft genomen. Deze Japansche scheepvaartmaatschappij, ook buiten de Oost-Aziatische wateren gunstig bekend, toont na den oorlog een werkzaamheid, die als een voorbeeld kan dienen voor de energie van het opkomende Oostersche volk. Reeds varen

schepen der maatschappij op Europa en Australië, via Singapore.

Waarschijnlijk zal nu binnenkort Makassar door schepen der maatschappij worden aangedaan. Op Java biedt de vrachtaart aan concurrerende lijnen geen goede toekomst meer, sedert afschepers zich aan de thans bestaande lijnen hebben verbonden, in 't belang van beide partijen.

Immers zal het door dit concern tusschen vrachtaarders en afschepers mogelijk zijn aan eventuele tarieven-concurrentie het hoofd te bieden, d. i. zoo noodig kunnen de bestaande tarieven door de eersten verlaagd worden ten profijte van de afschepers en zonder lading verlies voor henzelfen. Dit maakt de scheepvaart-maatschappijen op Java sterk, Makassar en de Molukken evenwel bieden nog gelegenheid tot concurrentie aan buitenlanders.

In Makassar is de stapelhaven van de Moluksche producten. Grote hoeveelheden copra, rottan, ebbenhout enz. gaan uit de Molukken via Makassar naar Singapore, China en noordelijker of naar Europeesche havens. Wel heeft de maatschappij Nederland en de Kon. Paketvaart maatschappij zich van een ruim deel dier lading meester gemaakt, maar toch blijft er nog voldoende lading, om in geregelde vaart Makassar aandoende schepen een loonende vracht te verzekeren.

Door den heer *J. Sogabe*, vertegenwoordiger van de „*vereniging tot hulpverschaffing aan Japansche soldaten en hunne families*“ is een beroep gedaan op den liefdadigheidszin van de Hollanders op Java, en het komt aan 't *N. v. d. D. v. N. I.* voor, dat er aanleiding bestaat aan die roepstem gehoor te geven en den heer Sogabe te steunen. De Commissie van oproeping bestaat uit de navolgende heeren: H. J. Hoozeveld, president der Factorij der N. Handel-Mij; H. Hissink, Dir., tijd. Hoofdagent N. V. Sch. v. h. J. Daendels en Co. Agent Java China-Japanlij, Agent Nippon Ijusen Kabustriki Kaiska L. J. Lumbach; Wd. Hoofdagent K. Paketv. Mij; R. A. Borel, Wd. Agent J. C. en H. V. Rotterdam; G. H. Mohr, Chef firma Geo Wehrij en Co.; B. Vlieland Hein, Lid firma Gijsselman en Steup.

De *Javasche Courant* van 15 Mei bevat een regeling van de voorwaarden, waarop voortaan subsidie zal kunnen worden verleend, zoowel aan particuliere inlandsche scholen, als aan de particuliere kweekscholen voor de opleiding van inlandsche onderwijzers. Deze subsidies bestaan in bijdragen in eens en in jaarlijksche bijdragen.

Voor de scholen bedraagt zij hoogstens 3/4, voor de kweekscholen hoogstens 2/3 der werkelijke gedane uitgaven.

De gesubsidieerde scholen en kweekscholen zijn onderworpen aan het plaatselijk en algemeen schooltoezicht. Het plaatselijk toezicht op de scholen, welke uitgaan van zendingcorporaties of Roomsche-Katholieke geestelijken, wordt uitgeoefend door den controleur der afdeling. Op de andere scholen wordt toezicht gehouden door de schoolcommissies of, waar die niet aanwezig zijn, door den Controleur, bijgestaan door 2 Inlandsche leden.

De scholen, waar 't onderwijs wordt gegeven op Christelijk godsdienstigen grondslag, zijn onttrokken aan het toezicht van de regenten.

Overigens berust het toezicht bij de inspecteerende ambtenaren van het gouvernement-inlandsch onderwijs.

De schrijver der *Bataviase Nouvelles* in het *Soer. Hbl.* weet te vertellen dat de raad van Indië gereed is gekomen met het advies over het ontwerp der commissie Dr. Snouck Hurgronje, van der Zwaan en Koster over de **opleiding van inlanders voor de rechterlijke macht**. De *Nouvelles*-schrijver schrijft o. m. „dat het tot groote schade van land en volk zou zijn als een rechtsschool tot stand kwam, zooals de commissie zich dat voorstelt. Dat zou dan worden, ik schroom niet het te zeggen, een rechtspraak door onbevoegden, een rechtspraak van lager allooi, zooals geen beschaafde staat, die zich tot taak stelt: „ontwikkeling van zijn koloniën en haar inwoners, mag verschaffen“.

Het *Bat. Nbl.* van 26 Mei is dit volstrekt niet met de schrijver eens en zegt: omdat het inlanders zijn, die na praktische vorming het eenvoudigste recht over landgenooten zullen hebben toe te passen, gaat het natuurlijk niet, maar de controleurs, die na totaal onvoldoende studie, lange jaren recht spraken en nog spreken, een rechtspraak door onbevoegden, en van lager allooi. Ja dat is wat anders. . . .

Zelfs als zij, zooals onlangs, een kippendief straffen met 7 jaren dwangarbeid in den ketting!

Java.

Het *Soer. Hbl.* van 21 Mei weet te vertellen, dat er pogingen worden aangewend om tot de stichting van een **bond van suiker-geëmployeerden** op Java te geraken, en spreekt de hoop uit dat onder de betrokken personen zich de noodige solidariteit zal openbaren, zoodat de stappen zullen leiden naar het gewenschte doel.

De *Javabode* van 21 Mei bevat een hoofdartikel van *Pan*, getiteld: **Een belasting ten behoeve van de desa**, en zulks naar aanleiding van de z.g. inlandsche gemeente-ordonnantie, die in Februari jl. is afgekomen. Daarbij is wel niets nieuws geschapen, maar is toch aan veel, wat tot nog toe zwevend was, een vaste grondslag gegeven. Vooral is dit van belang voor de geldmiddelen van de gemeente, daar de vroegere toestand niet voldoende waarborgen aanbood, dat de inkomsten, die aan de gemeente eventueel zouden tendelen vallen, werkelijk voor gemeentedoelinden zouden worden aangewend.

Het artikel bovenbedoeld nu, heeft ten doel te wijzen op een onbillijkheid, die, al bestaat zij reeds zeer lang, toch opgeheven dient te worden. En de bovengenoemde ordonnantie is daartoe een gereede aanleiding.

Java is administratief verdeeld onder de desa's, d.w.z. dat alle grond tot één of andere desa behoort, dus ook het staatsdomein. Het is gewoonte, dat de gemeentelieden

een deel van hun arbeid aan de gemeente geven, ten behoeve van 't onderhoud of voor aanleg van gemeentewerken, ook buiten de eigenlijke kom en de bebouwde velden, bijv. voor het onderhoud der desawegen door de bosschen.

De gemeentelieden betalen dus in dien vorm een belasting, nu is het toch een onbillijkheid, dat de staat, die soms van een belangrijk deel van het gemeentegedeeft eigenaar is, zich in die hoedanigheid tot nog toe geheel heeft weten vrij te houden van eenige prestatie ten behoeve van die gemeenten.

Schrijver is van meening dat het billijk zou zijn, een deel van de winst, die uit de bosschen wordt gemaakt, als belasting aan de betrokken gemeente wordt uitgekeerd.

De meest rationeel wijze zou zijn, dat de belasting wordt geheven, evenredig aan de oppervlakte, waarmede de desa aan het boschgebied deelneemt.

Het gevolg dezer belasting voor de desa zou natuurlijk zijn, dat het bedrag, dat in de schatkist vloeit, minder wordt, maar z. i. dient vooral rechtvaardigheid tegenover de zwakken betracht te worden.

Een betreurenswaardig voorbeeld van een mislukte proefneming, wegens gebrek aan deskundige leiding, geeft opnieuw de Naamloze Vennootschap **Vezelfabriek Kokos**.

De directie stelt thans de aandeelhouders voor een plaatselijk onderzoek te doen instellen naar de kokosvezelindustrie in Ceylon en Britsch Indië en het bedrijf te Koetoardjo te laten rusten. Voor de voorbereiding van een betrouwbaar reorganisatieplan, eene zending naar de genoemde Engelsche koloniën, de betaling van eenige nog uitstaande schulden en de bestrijding van de hoogst noodige loonen en maatregelen van onderhoud en bewaking acht de directie 15.000 gulden noodig. Dit bedrag wil zij pogen te vinden door een leening met hypothekairverband van de onroerende goederen der vennootschap. Wordt het geld niet verkregen, dan zal zij voorstellen tot liquidatie over te gaan.

Het verslag van den **gouvernementspandhuisdienst** over het jaar 1905 ademt, blijkens het *Bat. Nbl.* van 22 Mei, naast een zeer optimistischen, een enigszins agressieven toon. Het wemelt van vergelijkingen welke dienen moeten tot leering en onderrichting, vooral van de leiders zelf, die, zelfgenoegzaam, schijnen te meenen, dat op dezen dienst heel en al geen aanmerkingen zouden zijn te maken.

Een zelfgenoegzaamheid, waartegen het blad ernstig waarschuwt, omdat zij belet eigen fouten te zien.

Uit het verslag blijkt o. m. dat de dienst gedurende 1905 met acht pandhuizen werd uitgebreid en de winst met 23 pandhuizen behaald, over 't afgelopen jaar pl. m. f 160.000 bedroeg, over welk financieel resultaat men dus wel tevreden kan zijn.

De lagere taxatie en de vermeerdeerde omzet zijn echter bewijzen voor toenemende armoede. Want de rente door de pandhuizen geheven, is een belasting op de armoede en nergens komt dit duidelijker uit dan in de mededeeling in het verslag — aangevoerd als bewijs dat de ambtenaren niet te laag taxeerden — „dat in de meeste pandhuizen percentsgewijze een grooter aantal panden beneden f 0.50 is ingebracht“.

Het *Bat. Nbl.* vraagt ten slotte of de mindere welvaart-commissie het verslag niet eens grondig zou bestudeeren?

BUITENBEZITTINGEN.

In het *Bat. Nbl.* van 18 Mei jl. komt weer een protest voor, nu van een controleur van het B. B., tegen de onwettelijke, kant noch wal rakende gevolgtrekking, welke de *Javabode* gemaakt heeft uit het den heer Van Rijn van Alkemade op diens verzoek verleend eervol ontslag als resident van Palembang.

Een onbevooroordeeld persoon, die door eigen oogen ooren tot de juiste kennis is gekomen van den toestand in Djambi, zal 't zeker niet eens zijn met de berichten en gevolgtrekkingen van bovenbedoeld blad over Djambi en hetgeen daar voorvalt.

Het is absurd om 's residents ontslag in verband te brengen met Djambi's verheffing tot een afzonderlijk gewest; even absurd was de bewering onlangs dat de benoeming van overste Van der Maaten tot gewestelijk militair commandant te Palembang met Djambi's lief en leed werd in verband gebracht. En even absurd was indertijd het verwijt aan de regeering, dat zij, door toe te staan dat het civiel bestuur in Djambi was ingevoerd, eigenlijk aanleiding was geweest van het noodlottig incident te Moewaro Tebo.

Een leerrijke reis naar Java zullen eenige hoofden uit Zuid-Goa en Takalar gaan maken onder leiding van den controleur Tideman, zoo schrijft de *Makassar*. Zij zullen daar voornamelijk hun aandacht vestigen op de wijze van landbouw, van zoutwinning, de irrigatie, enz. De desaloemboengs van Tjeribon zullen worden bezichtigd en zullen zij bij terugkomst de opgedane praktische kennis gaan toepassen in hun eigen gebieden.

Schreef *De Locomotief* van 14 Mei jl. naar aanleiding der **emigratie-kwestie**:

„De kern der kwestie is deze: wanneer men emigratie beschouwt als middel om elke vijf jaar de 3 miljoen zielen, waarmede naar schatting de tegenwoordige bevolking in de tijdsruimte vermeerdert, af te leiden naar de buitenbezittingen, is elke stap die naar dat doel moet leiden, een vergeefsche stap en het daaraan bestede geld weggegooid, omdat dat doel een utopie, dus niet bereikbaar is. Wij zouden het tot onzen plicht rekenen tegen elken maatregel in die richting onze stem te verheffen. Maar dat is het doel van emigratie niet en kan het ook nimmer zijn. Emigratie is niets anders dan het middel om de buitenbezittingen tot ontwikkeling te brengen.“

Dit is practisch wél bereikbaar en elke poging in deze richting heeft onze onverdeelde instemming. Ziedaar de konsekwentiën van het tusschen ons en het *Bat. Nieuwsblad* bestaand meeningsverschil?

Het *Bat. Nbl.* van 21 Mei vraagt daarop: of de *Locomotief* inderdaad niet zou weten dat de emigratie-kwestie eerst door de regering werd ter hand genomen, toen het dreigend spook der overbevolking zich vertoonde? Dat, daarnaast — dus in de tweede plaats — emigratie zou worden aangewend tot ontwikkeling en bevolking van de buitenbezittingen?

De *Lor.* bewijst zelf dat er wel eenige redenen was voor deze waarschuwing:

Wanneer emigratie niet anders is dan het middel om de buitenbezittingen tot ontwikkeling te brengen, waarom zou men zich dan verzetten tegen uitvoering van emigratie in het groot door de regering? Mits zij dan maar de leelijke woorden: «tot bestrijding der dreigende overbevolking», uit het program schrapt, zouden der regering, dus de handen vrijgelaten moeten worden? Want Sumatra, Borneo, Celebes kunnen best gedurende een eeuw bijv. om de vijf jaar ieder drie miljoen zielen gebruiken tot ontwikkeling van het land en dan zal er nog geen sprake zijn van overbevolking op die eilanden.

En zonder de dreigende overbevolking zou er toch ook weer geen reden zijn om Javanen te onttrekken aan de bearbeiding van hun eigen bodem!

Passar malam te Fort de Kock.

Het plaatselijk bestuur te Fort de Kock heeft in vereeniging met de meeste Europeesche en voornamelijk inlandsche ingezetenen ter plaatse besloten tot een feestelijke herdenking van het 80-jarig bestaan dezer hoofdplaats in den loop dezer maand.

Het feest is op dit oogenblik óf in vollen gang óf reeds achter den rug, maar wat we er uit particuliere berichten van vernamen, bewees, dat men op Boekit-Tinggi groote plannen maakte en de bloemetjes eens recht buiten wilde zetten. De groote *clou* is een «passar malam», of, zooals de Maleier het ginds zegt: een *pakan malam* (jaarmarkt), met een landbouw- en vee-tenttentoonstelling, races, concerten, komedie-voorstellingen, bals, etc. annex.

Er zijn één hoofd- en vijf sub-comité's gevormd voor de verschillende onderdeelen van het feest.

De Koninklijke Pakketvaartmaatschappij zendt gedurende de tentoonstelling een extra-boot van Batavia naar Padang met tot op de helft verlaagd tarief, en heeft 50% reductie gegeven voor de goederen, bestemd voor de *passar malam*. Flink zoo! De firma *Linden-Tevens* maakte een monsterzending gereed van machine-riën. Er is uit Java, uit Pekalongan en elders een belangrijke partij gebatikte stoffen, ten bedrage van ruim 600 gulden, door de commissie aangekocht, welke zeker onder de Sumatraansche schoonen veel aftrek zullen vinden.

Mevrouw Van Dugteren te Koenigan bij Cheribon, voor velen op West-Java een goede bekende, steunt met hare bekende energie en liefde voor den inlander, met al hare krachten deze zaak en zorgt voor een groote collectie Koenigansche *pajongs* (zonnescermen) en wandelstokken, zooals de inlanders aldaar in den handel brengen. Deze stokken, — waarvan thans in «Boeatan», Plaats 9, ook een uitgebreide collectie voorradig is, — zijn, met groote vaardigheid uit allerlei fijne houtsoorten bewerkt en voorzien van nette beenen of hoornen knoppen of handvatsels.

Het mag bevreemding wekken, dat deze mooie en tevens stevige wandelstokken niet meer ook in onze Europeesche winkels worden aangeboden. Ze zijn het overwaard. De *passar* te F. d. K. kan hier een goede stoot in de gewenschte richting geven. Ook de Koeningsche papieren *pajongs*, elegante en sierlijke juweeltjes in hun soort, zullen bij de Sumatraansche dames zeker in den smaak vallen.

Vlechtwerk en smeedwerk, eveneens zoo uit Java als uit verschillende streken van Sumatra zelf in groote hoeveelheid aangevoerd, zullen aanleiding geven tot vergelijken en wellicht in sommige opzichten verbeteren van de inheemsche nijverheidsproducten, en omgekeerd de Javasche kunstnijveren opwekken tot het in de leer gaan bij hun burenen van den overwal, die hun de baas zijn op menig gebied.

De *passar malam* te Fort de Kock begroeten wij als een zeer verblijvend teeken des tijds, en we hopen in staat te zijn, binnen kort een uitvoerig verslag te geven van wat er alzoo geëxposeerd en voorgevallen is. Het zal voorzeker de moeite waard zijn.

Z. d. B.

West-Indische Berichten.

Suriname. De jongste mail bericht ons in de Surinaamsche bladen weer een lijstje van ontwerpen op wetgevend gebied — als het zoo doorgaat is in een paar

maanden tijds de heele door gouverneur Idenburg in zijne laatste openingsrede opgesomde lijst van beloften afgewerkt. Maar nu reeds blijkt dat er in de laatste maanden niet minder op het gouverneursplein is gewerkt, dan onder den voorganger van den heer Idenburg. Drie ontwerpverordeningen zijn nu weer aan de Koloniale Staten aangeboden — betreffende de wijziging van het arbeidscontract, het verleen van concessies en vergunningen tot het gebruik van domein zoo voor den aanleg en exploitatie van werken van openbaar nut als ten behoeve van andere doeleinden, en betreffende de gelijkmaking der voorwaarden, waaronder door kolonisten, immigranten en andere personen grond kan worden verkregen tot uitoefening van den kleinen landbouw.

Eene wijziging van het arbeidscontract was door den bestaanden toestand dringend geboden, met name voor de arbeiders in de goud- en balata-industrie. Voor de immigranten toch blijft de feitelijke regeling behouden, welke ook naar het oordeel der indertijd door gouverneur Lely ingestelde commissie tot onderzoek van de wenschelijkheid omtrent wijziging van bestaande en het tot stand brengen van nieuwe bepalingen in zake het arbeidscontract alleszins voldoet en slechts door verkeerde of onoordeelkundige toepassing van de overeenkomst, aanleiding gaf tot misstanden hier en daar, welke bij verscherping van het administratief toezicht van de zijde der districtsbesturen zullen kunnen worden onderdrukt.

Gouverneur Idenburg had blijkens de memorie van toelichting eenig bezwaar tegen de indiening dezer ontwerp-verordening met het oog op het feit, dat de onderhavige materie nu juist in het moederland een voorwerp van behandeling voor de wetgevende macht uitmaakt. De algemeene rechtsbeginselen in de Nederlandsche wetgeving ter zake neergelegd, zullen toch krachtens artikel 117 van het Reglement ook in de surinaamsche wetgeving moeten worden opgenomen. De zaak was echter bij zijne komst in de kolonie reeds in een zóóver gevorderd stadium dat hij gemeend heeft partieele regeling niet te moeten ophouden. Over het algemeen meegaande met de voorstellen der Commissie heeft de gouverneur evenwel gemeend het door haar gemaakte onderscheid tusschen arbeids overeenkomsten bij goud- en die bij balata nijverheid niet te moeten aanvaarden, en in stede van de twee door haar voorgestelde verordeningen eene enkele verordening voor beide geldend te moeten voorstellen. De voorstellen der Commissie berusten op de practijk der beide industrieën, waar de balataarbeider betaald wordt naar reden van de gemaakte opbrengst, de arbeider in de goud-industrie veelal tegen een vast dagloon in dienst genomen wordt tot het verrichten van arbeid onder toezicht en leiding. De gouverneur wijst er evenwel op, hoe in den laatsten tijd door het stelsel van onderhuur de overeenkomsten in de goud-nijverheid zich in den geest van die, bij de balata-industrie in zwang, beginnen te ontwikkelen en meent deze ontwikkeling van de practijk der goud-industrie niet te mogen belemmeren door eene daarmee geen rekening houdende wetgeving. Overigens laat het ontwerp door vrijstelling van de wijze waarop het loon wordt berekend — dagloon of betaling naar mate van het gemaakt product de noodige speling ook voor de ontwikkeling van te dien opzichte bestaande toestanden. Voorts heeft de gouverneur, in afwijking met het oordeel der Commissie gemeend zoowel voor de balata- als de goud-industrie te moeten bepalen, dat de arbeider steeds — tenzij uitdrukkelijk het tegendeel wordt bedongen — zijn eigen voeding zal hebben te bekostigen en de huurder, die de voeding moet verstrekken, de kosten daarvan van het loon zal kunnen aftrekken. Deze regeling komt eenvoudig en goed voor en zal voor de goud-industrie tengevolge hebben, dat het bedrag van het loon nominaal met de kosten der voeding stijgt.

Aan de Memorie van toelichting op het ontwerp betreffende het verleen van concessies enz. ontleenen wij dat wederom een aanvraag is ingekomen voor de exploitatie eener gasfabriek te Paramaribo. 't Is te hopen dat de onderwerpelijke zaak de verlichting van de hoofdstad der kolonie, nu eindelijk eens haar beslag krijgt. 't Is heel mooi en wel om prachtige theorieën te verkondigen over de voordeelen van staats-exploitatie, maar als onze oude wereld het van staats-exploitatie had moeten hebben, waren we bij lange niet, waar we op 't oogenblik staan om van alles van den staat te kunnen verlangen, waarvoor het particulier initiatief zij het ook onvolkomen maar toch genoegzaam om de evolutie te bewerkstelligen, die we hebben doorgebracht, vroeger zorg droeg.

Wij zijn vooral wat Suriname betreft, zoo vrij te betwijfelen, dat alles wat van den staat uitgaat zoo uitermate goed zou wezen. Het kanaal van Toulifaut b.v. waarover de surinaamsche bladen zich nu terecht niet weinig druk maken, en de geldverspilling in de eerste dagen der Lawa-exploratie toonen, dat er wel wat af kan van de degelijkheid der staatsondernemingen.

't Is dan ook maar gelukkig dat wanneer de centrale suikerfabriek er komt, waarvoor de betrekkelijke verordening is afgekondigd, het zaakje in handen komt eener particuliere onderneming, die de voor het doel benodigde geachte 7500 hectaren voor 75 jaren in erfpacht krijgt.

Moge voor de bacoen-cultuur, die er nu zoo goed als door is, behoudens goedkeuring van het moederland op de overeenkomst tusschen United Fruit Company en de aanstaande surinaamsche bacoen-planters, welke goedkeuring wel niet zal uitblijven, het medezeggenschap der kolonie in deze cultuur-aangelegenheid, daaraan geen na-deel te brengen.

Curaçao. Het in de kolonie ontvangen schrijven van het hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond, ter verklaring van het *Neerlandia*-incident, heeft, af te gaan op de wijze, waarop in de bladen daarvan melding werd gemaakt, de gemoederen slechts ten halve bevredigd. Het bestuur der groep Curaçao zou er evenwel iets op gevonden hebben om een breuk te voorkomen,

welke zeer zeker met het oog op het doel van het verbond en wat dat reeds voor de kolonie verrichte zou te betreuren vallen.

Wie er in de kolonie al gevlact mochten hebben wij gelooven wel niet dat er zijn, maar 't zou toch kunnen wezen — op de komst van Mr. Fabius, die door de *Surinamer* tot dwarskijker was gepromoveerd om eens na te gaan welke snoodheden de heer de Jong van Beek en Donk had begaan, om de luitjes tegen zich in 't harnas te jagen, zullen wel teleurgesteld zijn geweest over de officieele rectificatie van het bericht der *Surinamer*, die nu wel moest mededeelen dat de zending van Mr. Fabius de curaçaosche comptabiliteit betrof. Of Curaçao in dit opzicht nu echter zooveel van Suriname kan leeren? . . .

Een ingediende ontwerp-verordening betreffende het uitvoerrecht op zwavel leert ons, dat de ontginning der zwavelmijnen op Saba nog volstrekt niet zeker, maar toch wel waarschijnlijk is, zoodat zelfs de kans bestaat dat reeds met de ontginning een begin zal worden gemaakt, voordat de betrekkelijke verordening in werking treedt. De *Amigoe* meent dat de indiening van dit ontwerp er op wijst, dat de zoo lang beoefde mijnwet zich nog wel een tijdje zal laten wachten.

Een belangrijke factor tot tegengang van bestaande misstanden in de balata-industrie lijkt ons de bepaling in art. 32, die het bedrag der aan balata-arbeiders te verleen voorschotten feitelijk tot eene som van f 50 terugbrengt. Zeer in het nadeel der balata-industrie zijn toch de dikwerf betrekkelijk reusachtige sommen, welke in voorschotten door balata bleeders worden en kunnen worden bedongen. Balata-industrieelen zullen zich nu wel eens tweemaal bedenken alvorens zij op dergelijke, onredelijke eischen hunner arbeiders ingaan, wanneer de wet hun slechts het verhaal op dezen toelaat van even-genoemd bedrag. Mekaar vliegen in casu arbeiders af te vangen op dergelijk risico zal nu wel uitgesloten zijn.

Wij gelooven dat deze verordening op een goed ont-haal in de kolonie zal kunnen rekenen.

Van Vreemde Koloniën.

Particulier initiatief op schoolgebied. De Yankees begaan zonderlinge wegen om hun miljoenen op te kunnen stapelen, zooals b.v. de *beefpackers* van Chicago, die er geen been in zien om tot zelfs menschenboutjes in hun *timed meat* op te nemen, wanneer in hun werk-plaatsen een of andere arme drommel door een vlieg-wiel wordt aangegrepen en naar de pakkerij wordt meegesleurd — onherroepelijk, wijl er niet aan te denken valt, om voor zoo'n wisselwasje het loonend bedrijf, ook maar 'n seconde, te doen staken. Maar wanneer de luitjes eenmaal binnen, of er bovenop zijn, weten ze van hun geld dik-werf een voor de gemeenschap hoogst nuttig gebruik te maken. Daar weet het stadje Dumagete op Negros, een eiland ten zuiden van het hoofdeiland Luzon, der Philip-pijnen, van mee te praten. De heer Silliman, een new-yorksche man van zaken, die met zijne vrouw veel voor de kerk — de presbyteriaansche, waartoe zij behooren — doet, heeft te Dumagete op zijne kosten een school doen oprichten, welke onlangs hij het einde van het vijfde jaar van haar bestaan een totaal van 176 leerlingen telde. Het orgineele — iets echt amerikaansch — ont-breekt ook aan deze instelling niet. Van de leerlingen zijn er betalende en niet betalende. De laatsten, *graciados*, maken ongeveer de helft van het geheele aantal uit. Zij moeten zich verbinden drie uren daags voor de inrichting te arbeiden en hebben slechts te zorgen voor hun eigen kleeren en waschgoed, doch ontvangen overigens kosteloos onderwijs, voeding en logies. Dat er nog al animo is voor de opname als *graciado* zou moeten blijken uit het ver-haal van den directeur, Dr. Hibbard, aan de *Manila Times*, van drie knapen van het naburige eiland Cebu, die ieder met een bundeltje kleeren onder den arm hun dorp verlieten en zich naar het eiland Negros lieten overzetten. Hier togen zij op marsch naar Dumagete, dat zij eindelijk na twee weken bereikten. Een hunner kon slechts opgenomen worden — de beide anderen moesten worden afgewezen als lijdende aan de lepra-ziekte, die op hun geboorteland met zijn dichte bevolking zeer verbreid is.

Dertig oud-leerlingen der school hebben reeds als onder-wijzer of in eenige gouvernementen-betrekking hun voorloopige bestemming gevonden. Meerendeels arm moesten ze toch zoo spoedig mogelijk geld zien te verdienen om hunne ouders bij te kunnen staan. Zoodra het hun mogelijk is wenschen zij evenwel weder naar de school terug te keeren om hunne studien voort te zetten.

In den loop van dit jaar zal een werkplaats aan de school worden toegevoegd, waarvoor de heer Silliman een bedrag van 9500 pesos, zoo ongeveer 11000 gld. heeft beschikbaar gesteld. Hier zou men niet ver mee komen, ware het niet, dat voor de oprichting van het gebouw — 40 voet breed, 80 diep, en 2 verdiepingen hoog, met een toren in front — van den arbeid der leerlingen zelven zal worden partij getrokken, voor wie deze arbeid tevens nuttig en leerzaam is.

De *Manila Times* vestigt in haar nummer van den 7en Mei II. de aandacht op het Sillimans Institute te Dumagete en meent dat dit meer dan eenige andere instelling in de kolonie voor de opvoeding van het philippijn-sche volk goede vruchten zal afwerpen. Een goed ding in deze school is dat geen onderscheid wordt gemaakt ten aanzien van geloof of partijen. Haar motto zegt dat ze hare leerlingen tot streng eerlijke christelijke burgers wil opleiden en dat ze strijd voert tegen zonde, bijgeloof, on-wetendheid en luiheid.

Koorts op Madagaskar. De *Dépêche Coloniale* ontleent het volgende aan een schrijven uit Madagaskar: «Het vorige jaar reeds werd de bevolking der provincie Tananarive door koorts gedecimeerd; dit jaar heerschen

deze niet minder hevig in dezelfde streek. Van bestuurswege is alle kinine verstrekt, welke de middelen toelieten te verschaffen, maar de overheid heeft met het oog op de onvoldoende hulpbronnen niet in alle behoeften kunnen voorzien. Men gelooft dan ook dat vele inboorlingen diengevolge omkomen. Er is alle aanleiding tot het nemen van energieke maatregelen en, gegeven de onmogelijkheid om alle muskieten te doden, staat er niet anders op dan op de meest vrijgevege wijze kinine uit te deelen en zoo noodig zelfs de zieken te verplichten dit middel in te nemen. Een besluit van recenten datum heeft den prijs van de kinine op 5 centimes het gram gesteld, maar deze prijs is nog veel te hoog voor de inboorlingen, de verstrekking behoorde voor de behoeftigen kosteloos te zijn. De daartoe vereischte uitgaven, hoe hoog ook het bedrag zouden wezen, worden gecompenseerd door het behoud van menschenlevens. voor Madagaskar zoo kostbaar, waar de werkrachten in zoo hooge mate te kort schieten. De toestand zal zeker omstreeks Juni verbeteren, wanneer de lagere temperatuur de muskieten verjaagt. Doch, zoo men al tegenover deze insecten machteloos staat, er zijn nog andere middelen om koorts-epidemieën te bestrijden. Sedert geruimen tijd heeft de kinine de proef doorstaan dat men dit middel preventief toediene in het koortsseizoen — van November tot Juni. Waarom heeft men geen medische brigades georganiseerd belast met het bezoek aan de aangetaste dorpen, om daar den zieken onderhuidse injectiën van kinine toe te dienen? Dit heeft eenige jaren geleden uitstekend geholpen. De Malgassen bevonden zich er zoo wel bij, dat ze de eersten waren, te verzoeken om wat zij „inenting tegen de koorts” noemden. Tot heden werd alleen de provincie Tananarive beproefd, maar het staat te vreezen, dat de koortsen het volgend jaar ook in de provinciën Fianarantsoa en Ambositra het hoofd zullen opsteken, te meer nu men in de hoofdplaats van laatstgenoemde provincie muskieten heeft waargenomen.”

Het schrijven maakt geen melding van den juist omvang van het, door de koortsen onder de inlandse bevolking aangericht kwaad maar men kan zich eenigermate daaromtrent een oordeel vormen, wanneer men leest hoe ook de europeesche militairen onder de ziekte hebben te lijden.

„Sedert Januari moet, naar uit goede bron kan worden meêgedeeld, het aantal zieken tot 30 percent zijn gestegen, de rest moet verre van valide zijn, en men verwacht dan ook de terugzending wegens bloedarmoede van zeer velen naar Frankrijk. De sterfte is onder onze soldaten gelukkig onbeduidend geweest, tengevolge van de zorgen, waarmee zij zijn omringd.”

Men kan er zich dan ook van verzekerd houden, dat het aantal slachtoffers, die de koortsen onder de inlandse bevolking van Tananarive moeten hebben aangericht, enorm moet zijn geweest, waar die bevolking reeds in normale omstandigheden tengevolge van de groote sterfte in de laatste jaren steeds afnemend was.

Te vergeefs speuren we hier echter naar het harol van elders over onvoldoende hulp van overheidswege als hier, en het „Zone we de bure d'r niet bij hale?” door sommigen elders intusschen, vóórdat ze zich die vraag stelden, reeds in toepassing gebracht, op onvoldoende gegevens, en zonder zich rekenschap te geven zelfs van de vraag of die burens, met het oog op eigen tekortkomingen wel recht van oordeelen hebben?

Wij houden het bij de *Dépêche Coloniale* en zijn berichtgever om de tekortkomingen van bestuurswege onder de aandacht van het eigen bestuur te brengen, met verwijzing naar de middelen ter verbetering, in de verwachting dat dan met het oog op de beschikbare middelen, welke in geen enkele kolonie — Canada, Australië, Zuid-Afrika en Algiers uitgezonderd als uitsluitend of in hoofdzaak blanke nederzettingen — van dien aard zijn, dat de eischen naar westerschen maatstaf kunnen worden aangelegd, zal worden gedaan wat gedaan kan worden.

Hongersnood in Tongkin en irrigatie. Bij besluit van den 26en April II. is een bedrag van 100.000 piasters, aan het reservefonds der kolonie Tongkin te ontnemen, toegestaan voor het verlenen van hulp aan de bevolking der, door overstromingen en zware regens in de maanden Augustus en September van het vorig jaar geteisterde districten, waar tengevolge van het mislukken van den oogst nu hongersnood heerschte, terwijl de telegraaf ons kort geleden het bericht bracht van het uitbreken eener pest-epidemie in de streken om Hanoi, dezelfde, die door de overstromingen en hare gevolgen werden beproefd. In een schrijven van den 7en April II. aan het *Bulletin du Comité de l'Asie française* wordt het volgende beeld van den toestand in de provinciën Namdinh, Ninhbinh en Phuly, benedenstrooms van Hanoi geschetst: Men heeft onder een brug te Ninhbinh de lijken gevonden van vier vrouwen en zeven kinderen, die van honger waren omgekomen; de bewoners beleenen bij de geldschietters al wat zij bezitten, meubels, ritueele voorwerpen, gereedschappen; de dorpsgemeenschappen zelve verpanden kostbare voorwerpen, aan de gemeente behoorende, als klokken en het porcelainwerk uit de pagodes, om den dorpeligen voorschotten te kunnen verstrekken; men moet de uitgehongerden nog veertig dagen voeden, totdat de pataten kunnen worden geoogst.”

Einde Augustus van het vorige jaar werd, naar aanleiding van de, toen juist plaats gehad hebbende overstromingen in Tongkin, eene commissie door den gouverneur-generaal Beau ingesteld met opdracht om het vraagstuk der bescherming van de tongkineesche delta tegen de grillen van de Roode Rivier te bestudeeren. Men was in de laatste jaren begonnen daaraan eenige aandacht te schenken, en had hier en daar de oude inlandse dijken verzaard en verbeterd, maar dit middel bleek al even weinig afdoende daar als waar het elders werd toegepast in de Po-vlakte, de Rijn-oevers in den Elzas, de streken aan den middelloop van de Loire, en de

residentie Semarang. De beddingen der rivieren en waterlopen in de Tongkineesche delta zijn in den loop der eeuwen door het aangevoerde slib steeds meer opgehoogd; het vroegere inlandse bestuur en ook het fransche bestuur in de laatste jaren hebben hiertegen het middel der dijkverzwaring aangewend, doch konden daarmee niet beletten dat de waterspiegel langzamerhand boven het niveau der omliggende landen kwam te liggen, bij gebrek aan andere maatregelen, zoodat de verwoestingen bij dijkbreuken een steeds ernstiger karakter aannemen. De ter zake benoemde commissie moet nu voor de tongkineesche delta voorgesteld hebben aan het begin der delta een uitgestrekt bassin aan te leggen en in de delta zelf de circulatie van het water te bevorderen door den aanleg van diepe kanalen.

Een nieuw meer. In de provincie Abra op het eiland Luzon is een geheele berg, de Monte de Tula, ingestort en treft men ter plaatse, waar deze gestaan heeft, een klein meer aan, dat eene oppervlakte van vijf acres beslaat.

Amerikaansche geleerden hebben voor Manila, de hoofdstad van Luzon, in de naaste toekomst een dergelijke ramp voorspeld als die, welke San Francisco trof Vader Algue, de directeur van het observatorium, dat ook door het amerikaansch bestuur onder de leiding der Jezuiton-paters werd gelaten, zoodat de eeuwen te voren onder het spaansch régime, verklaard aan die voorspellingen weinig waarde te hechten, als op geen enkelen goeden grond rustend. De mogelijkheid eener aardbeving was evenwel voor Manila geenszins uitgesloten, dat reeds twee malen in den spaanschen tijd, eens in de 17e en eens in de 19e eeuw zoo goed als geheel door aardbevingen vernield werd.

Het verschijnsel in de provincie Abra, gepaard met verhoogde werking in den laatsten tijd van verschillende vulkanen in den archipel wijst er op, dat het daar in den ondergrond woelig toegaat, zoodat de onheilvoorspellers het toch nog wel eens bij het rechte eind zouden kunnen hebben.

I N G E Z O N D E N .

Belastingen in Insulinde.

Wie is geen vijand van belastingen? Het is een overblijfsel uit tijden van willekeur en geweld, om aan geld te komen. Ofschoon thans gemoderniseerd en gesanctioneerd door wetten, blijven het toch afpersingen. Maar voorslands moet men er zich aan onderwerpen. De tijden, waarin belastingen gemist en alles anders geregeld zal worden, zijn nog ver af.

Dat de volkeren van Insulinde evenzeer „het land” hebben aan belastingen, ligt voor de hand. Ze zouden gaarne onder Ned. Indisch geregeld bestuur zijn, maar „aan hun geld komen” zal steeds ontevredenheid en verzet kweken.

Zou voor nieuw geannexeerde landen — ja ook voor andere, door de Ned. Indische regering bestuurde gewesten — niet als vaste regel kunnen gelden, de met het Mohammedaansche recht overeenstemmende grondwet: alles, wat op aarde is, behoort aan de Godheid, de mensch is eerstens familielid, eenige familiën vormen een gemeente daarna. De gemeente is, in naam der Godheid, beheerscher van alle gronden en staat die in gebruik af aan de familiën (Soekoe) of individueel aan gemeentelieden. De gemeenten trekken daaruit hun inkomsten, om alles wat noodig en nuttig is te bekostigen. Bovendien kunnen de gemeenten een gedeelte van hun inkomsten afstaan aan de algemeene Regeering, die zorgt voor de rust, orde en welvaart van al de door haar bestuurde landen. De gehate personeele belastingen zouden dan voor goed vervallen zijn. De geleerde specialiteit in Mohammedaansche recht en *adat*, Dr. Snouck Hurgronje zou hieromtrent advies kunnen uitbrengen.

Insulinde, zóó uitstekend geschikt voor koffie, cacao, suiker, thee en allerlei vruchtencultuur, zou, wanneer die artikelen niet gedrukt werden door belastingen, een hoogen graad van welvaart en ontwikkeling kunnen bereiken. Het zou een groote massa van de beste geconserveerde vruchten en vruchtensappen, op allerlei wijze vervaardigd, kunnen produceeren en naar Europa en Amerika uitvoeren. Daarvoor is echter noodig: vrijheid van uitvoer en handel, geen belemmering of fiscaliteit.

Resumeerende, geef ik als mijn oordeel het volgende: 1°. alle particulier grondbezit behoort in Insulinde langzamerhand en tegen schadeloosstelling der eigenaars, opgeheven en verboden te worden; 2°. de gemeenten zijn bezitters van alle gronden en staan die tegen erfpacht of huur af aan Staat, particulier of inwoner; 3°. inkomende en uitgaande rechten worden, zoo niet geheel afgeschaft, tot een zeer gering bedrag geheven.

Zutfen, 19-6-6.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Aan alle belangstellenden in Nederl. Oost- en West-Indië.

De ondergeteekende belast met de organisatie van de tentoonstelling van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt, welke in Augustus a. s. in het stedelijk museum te Amsterdam zal gehouden worden, doet hierbij een dringend beroep op de welwillendheid van de velen, die in het bezit zijn van Ned.-Indische kunstproducten, welke door schoonheid van kleur en vorm uitmunten, — al mogen zij dan ook niet geheel en al de frisschheid

van het nieuwe meer bezitten; zij zijn daarom veelal niet minder fraai — om deze tijdelijk voor de tentoonstelling te willen afstaan, opdat inderdaad een mooi geheel zal kunnen verkregen worden, waardig de hoofdstad van ons vaderland. Behalve weefsels en batiks (o. a. ook hoofddoeken en slendangs) hoe meer hoe liever, zullen tevens mooie wapens, goed koperwerk, gouden en zilveren sieraden, bewerkt hout, (o. a. maskers) leder, hoorn en bamboe, ten zeerste welkom zijn.

Het is uiteraard voor mij ondoenlijk ook met het oog op den korten tijd, waarover ik nog te beschikken heb, vele bezoeken af te leggen om door overreding de bezitters goedgunstig te stemmen tot het tijdelijk afstaan van voorwerpen. Ik wend mij daarom door deze in het algemeen tot allen, vertrouwend, dat elk voor zich deze oproeping zal beschouwen als persoonlijk tot hem of haar gericht. Hierbij zij er nogmaals op gewezen, dat het Uitvoerend Comité dezer tentoonstelling, samengesteld uit leden van de afd. Amsterdam der vereeniging „Oost en West”, alle kosten van vervoer heen en terug zal dragen en tevens zich belasten zal met de assurantie der voorwerpen tegen brandschade en inbraak; voorts wordt ook de verzekering gegeven, dat de voorwerpen met de meest mogelijke zorg zullen behandeld worden.

Hun, die bereid zijn medewerking te betoonen tot het doen slagen dezer tentoonstelling, wordt beleefd verzocht vóór 5 Juli opgave te doen van de voorwerpen, die zij kunnen afstaan, aan den Secretaris van het Uitvoerend Comité den heer **Mr. J. W. Sikman**, Singel 390, Amsterdam, en die voorwerpen dan vóór 10 Juli te willen opzenden naar Amsterdam, adres: „Stedelijk Museum, tentoonstelling „Oost en West”.

Amsterdam, 25 Juni.

L. LACOMBLÉ.

Boekbespreking.

Rechtspersoonlijkheid der Nederlandsche koloniën.

In den loopenden academischen cursus iste Leiden door Dr. *H. W. C. Bordewijk* een proefschrift verdedigd, dat den bovenstaanden titel voert, en dat stellig verdient bekend te worden, ook buiten den engen kring der beoefenaars van het Staatsrecht. Het behandelt immers een wetenschappelijke quaestie, die voor de practijk onzer koloniale politiek van steeds grooter beteekenis zal worden. Zijn onze koloniën te beschouwen als personen, die een eigen vermogen kunnen bezitten, die vermogensrechtelijke verplichtingen kunnen aangaan; zijn leeningen, door indië gesloten, bestaandbaar? De oplossing van deze vragen van buitengewoon practisch belang, hangt ten nauwste samen met die van de vraag omtrent de rechtspersoonlijkheid van de koloniën. Het kwam ons daarom nuttig voor in dit blad eenige bescheiden woorden aan het boek van den heer Bordewijk te wijden. Nuttig ook omdat het lijvig boekdeel allerniinst populair geschreven is, en aan den leek niet in gemoede als lectuur kan worden aanbevolen.

De schrijver had geen gemakkelijke taak, toen hij, zoodat betaamt, beginnen moest er zich rekenschap van te geven welke opinies omtrent de verhoudingen tusschen de deelen van het Rijk in en buiten Europa door de regeering, door de volksvertegenwoordiging en door de kenners van ons staatsrecht zijn verkondigd. Ook op juridisch gebied kwamen de nooden der stiefkinderen voor overweging steeds het laatst aan de beurt, en de afgevaardigden omtrent de vragen ten beste gaven, levert een warwinkel van tegenstrijdigheden, halfgare opmerkingen en utilitaire drogredenen, waaruit men de conclusie mag trekken, dat, vooral in vroegere jaren, eene nauwgezette bestudeering van die verhoudingen onnoodig werd geacht. Men kende slechts één hoofdbeginsel en dat was ongeveer het volgende: leveren de indische gewesten voordeel op, dan moet dit in de Nederlandsche schatkist; komt men in Indië te kort, dan mag de nederlandsche belastingbetaler daaronder niet lijden. Naarmate het eindeijfer der exploitatie van Indië links of rechts op 't blad kwam te staan, wees het pijltje der logica ook in de eene of de andere richting. Deze denkregel kon zelfs een man als Thorbecke leiden tot de verrassende vondst, dat de inkomsten van Indië, zijnde een bezitting van Nederland, ook van zelf aan Nederland toebehoorden. Wat betreft de schrijvers, die zich met de quaestie hebben bezig gehouden, zij zijn, als wij ons niet vergissen, voor 't meeren-deel van oordeel, dat Indië geen rechtspersoonlijkheid bezit, doch Suriname en Curaçao zich wél daarin verheugen mogen. De auteur van dit proefschrift, die van meening is, dat Indië rechtspersoon is, moest dus bovendien trachten te bewijzen, dat mannen als van Houten, de Louter, Levy, de Meester (wij noemen slechts de lichten van den lateren tijd) allen gedwaald hebben, een taak, waarvoor de minister Idenburg ten slotte is uit den weg gegaan.

De schrijver tracht allereerst eenige orde te brengen in de groote verscheidenheid van benamingen, welke ten onzent gebezigd worden om een bijna onoplosbare puzzle te maken van wat bedoeld kan zijn met: de „Staat”, het „Rijk”, „Nederland”, het „Land”, de „koloniën”, de „Bezittingen” enz. In overeenstemming met de terminologie van de grondwet van 1887, komt hij tot de volgende oplossing: de „Staat” is het opperste, ook de koloniën beheerschende geheel, en deze „Staat” overhuift vier staatshoofddeelen: nl.: het „Rijk”, zijnde de provinciën in Europa; Nederland-Indië; Suriname; Curaçao. Tusschen „koloniën” en „bezittingen” erkent hij geen onderscheid. De staat is ongetwijfeld rechtspersoon, er is althans nie-

mand, die het tegenspreekt. Het Rijk is dat ook. Uit de grondwet blijkt, dat het Rijk uitgaven heeft te doen, die door eigen ontvangsten worden gedekt, men kent een Rijks-kas en Rijks-werken en -inrichtingen. Suriname en Curaçao zijn eveneens rechtspersonen; dit blijkt uit de geschiedenis van de wetten, houdende vaststelling van de reglementen op het beleid der Regeering in deze koloniën; trouwens bij de behandeling van die wetten werd geprotesteerd tegen de toen verkondigde opinie, alsof nu eerst die rechtspersonen in het leven werden geroepen. Maar Oost-Indië?

Uit verschillende wetten, kamerverslagen en officieele stukken diept de schrijver een reeks van belangrijke bepalingen, uitdrukkingen en verklaringen, waarin het moederland en zijn vertegenwoordigers zich tegenover Indië gedroegen als tegenover een volkomen handelingsbevoegd rechtspersoon. In het bijzonder wijst de schrijver op de leeringswetten van 1826—28, waarbij het moederland borg bleef voor de verplichtingen van de koloniën, waaruit volgen zou, dat Indië voor rechtspersoon werd aangezien, een stelling, met het oog op art. 1058 B. W. nog niet geheel zonder bedenking. Buitengewoon overtuigend is dat niet. Wij stellen ons voor, dat degenen, die op deze wijze de niet-rechtspersoonlijkheid van Indië willen betoogen, gemakkelijk met een dubbel lange lijst van artikelen, passage's en uittalingen zou kunnen komen. Het betoog lijkt ons sterker, waar de schrijver de argumenten, die tegen de rechtspersoonlijkheid zijn te berde gebracht, op hoogst verdienstelijke wijze weerlegt. Immers de feitelijke toestand is, zooals ook Mr. de Meester moest erkennen, deze: dat, blijkens onze dagelijksche ondervinding, de regeering van Nederlandsch-Indië en hare daartoe gemachtigde ambtenaren schulden ten laste van den Lande aangaan; voor den Lande inschulden invorderen en overeenkomsten sluiten; dat Nederlandsch-Indië in rechten optreedt als eischer of verweerder, en dat vóór of tegen de Regeering van Nederlandsch-Indië als vertegenwoordigende den Lande, vonnis gewezen wordt. Waar de zaken zóó staan, moeten, naar onze bescheiden meening, zij, die rechtspersoonlijkheid ontkennen, hunne negatie aannemelijk maken, en kan door hen, die de handelingsbevoegdheid verdedigen, worden volstaan met de wederlegging van de aangevoerde motieven van de overzijde. In dat boek gaat de schrijver verder en treedt aanvullend op, doch daarbij moet hij gebruik maken van de wapens, die hij den vijand uit de handen heeft geslagen, en komt op zijn beurt met bepalingen uit wetten, welke terminologie hij aan vernietigende kritiek heeft onderworpen, met parlementaire redevoeringen en memories van mannen, aan wie hij een juist oordeel heeft betwist. Daardoor wint het boek wel aan dikte, doch niet aan kracht van overtuiging, en is men meer dan ooit genegen om zich onmiddellijk aan te sluiten aan de conclusie, waartoe schrijver komt, dat het zeer noodig is, dat ten spoedigste in een wet, met zooveel woorden, de rechtspersoonlijkheid van Indië zal te lezen staan. Moge het boek daartoe medewerken!

Het zal onzen lezers nog pijnlijk in herinnering liggen, hoe de minister Idenburg zich genoodzaakt zag zijn principiële plannen met Indië's financiën op te geven, op grond van de „juridische aanvechtbaarheid“ van koloniale leeningen, juist met het oog op het juridische aangevochtenen van de handelingsbevoegdheid van de persoon, die leenen moest. Waar een energiek minister door dezen slagboom werd gestuit, daar zullen de helden met het woord en stumpers met de daad dien boom spoedig als een comfortabele kapstok gaan beschouwen, waaraan de financiële regeling, met afrekening, eerschuld en andere verschrikkingen, kan worden opgehangen. Een allereerste eisch van practische politiek voor hen, die de aziatische koloniën te hulp wenschen te komen, is: er voor te zorgen, dat de wet, waarbij de rechtspersoonlijkheid erkend wordt, er kome, en zij zullen de wetenschappelijke argumenten daarvoor ruimschoots uit het boek van den heer Bordewijk kunnen putten.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië, 3de jaargang, no. 4.
Een nieuw stelsel in de suikercultuur, door J. C. Soeters. — De nieuwe krenteng te Jogjakarta, door dr. J. Groneman (met foto's). — Het spoorweg-ongeluk te Kemajoran (met foto). — Indische indrukken, door Carlo. — De regentsdochter, Roman van Victor Ido (vervolg). Enz.

Teysmannia 1906, 5e afl.

De Advocaat (*Persea gartissima* Grtn), door H. J. Wigman. — Het zuiveren van bevoeiingswateren door koper-sulfaat, door J. v. Breda de Haan. — Mededeelingen betreffende de caoutchouc-cultuur, door W. R. Tromp de Haas. — Een en ander over Spinnen, I, door F. C. Koningsberger. — Vanijle te Garoet, door J. J. Smith. — Een ziekte van de cocospalm veroorzaakt door *Pestalozzia Palmarum*, door Dr. Ch. Bernard. — Eene ziekte van *Hevea* veroorzaakt door de Djamoer-oepas, door Dr. Ch. Bernard. — Extractie van cocoblad II, door Dr. A. W. K. de Jong.

Neerlandia. Orgaan van het Nederlandsch Verbond. Juni 1906.

Ned. Antillen. Het beschavingswerk op Curaçao, IV, door P. A. Euwens. — Ingezonden (naar aanleiding van het Curaçao-nummer), door Joh. Schenerman.

De Indische Mercur, 26 Juni 1906, no. 26.

De cultuur-producten van Java, in betrekking tot de officieele overzichten van de particuliere uitvoeren, door v. G. — Nieuwe onderzoekingen over cultuur en bereiding van indigo, door C. J. van L. C. — Algemeen syndicaat van suikerfabrikanten op Java. — Statistiek van kinabast en kinine, door L. L. A. Maurenbrecher. — Kina en kina-verhandeling van den heer Maurenbrecher, door v. V. — De nieuwe suikerbelasting in Indië. — Uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — *Technisch*

HOLLAND.

Malaria vrije streek

Goede Scholen

ZEIST nabij UTRECHT.

Gemeubileerde en Ongemeubileerde Villa's te huur.

Gelegenheid tot opname van kinderen bij gegoede familie's.

Inlichtingen bij Gebr. PIJPER en Co ZEIST.

F. VORST,

Handel in Comestibles.

Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.

Vraag speciale prijscourant van

INDISCHE INGREDIENTEN

voor de Rijsttafel.

Steeds voorhanden prachtige grove Japan-, Java- en Bassin Rijst, Witte en Zwarte Ketan.

TELEPHOON 2785.

Lyro-Barlock Comp.

Maatschappij voor Nouveautés

75 Wagenstraat 75, Den Haag.

TELEFOON 3544.

AMSTERDAM: Damrak 18.

ROTTERDAM: Agniesestraat 79.

Groote Reparatie-Inrichting

op INSTRUMENTAAL en TECHNISCH GEBIED.

75 Wagenstraat 75, Den Haag.

1e kwal Machines en Platen.

Platen vanaf f 0,45

en Machines vanaf f 8,75.

Alle soorten oude en gebroken Platen worden ingeruild en opgekocht.

Groote keuze in Nouveautés

Muziekinstrumenten, Fotogra-

fietoestellen, Geweeren, Electrotechnische- en Sportartikelen enz.

L. F. WAGNER & Co.

Gramophon-Export.

H. J. C. MEEUWS,

Coiffeur-Posticheur.

Ruime Salons voor

Dames, Heeren en Kinderen.

Haarwasschen en Drogen f 0.50.

ABONNEMENTEN ZEER BILLIJK.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heeregr. Teleph. 3200.

Modernste en goedkoopste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleding**, gemaakt en naar maat.

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleding. Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleding.

